

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 29. (89.) ÉVF. • 8. SZÁM • 2019. AUGUSZTUS • ÁRA: 3 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Nyárutó hava

• Egy sima, egy fordított. Így kopik el Isten kötötűjén a nyár, majd lassan helyet enged az ős szvetterének. A néhol hűvös, máskor jégzivataros nyár zöldje széna fakóságára vált. Táborok gyermekzsivaja találkozók öröme, kalákázók segítőkészsége gyülekezeti áhítatra, emlékidézők gyásza az örök életbe vetett hit békességére.

A teremtés ura adja a vágyott, de zavarba hozó bőséget és a dolgok valódi értékét felfedő szegénységet is. Egy sima,

egy fordított. Van, hogy a szál, életünk szála összegubancolódik. Forgatáskor, takaráskor elvétjük a rendet. Ama égit is. S van, hogy megértjük, azt a szálat mi magunk gubancoltuk össze, megrekedtségünkkel, kicsinyességünkkel, sápasztó haragunkkal, felelősség elől való menekvésünkkel mi személyesen kuszáltuk össze a rendet.

De a bőség és szűkösség ura megsegíti a keresőt. Erős kart, jó tanácsot, biztató mosolyt küld. S felderül a lélek Sarkcsillaga.

A tartalomból:

Ülésezett a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa

4

A királynő orvosa

6

Nagybányai színek és kolozsvári évek

8

Borúlátó jövőkép elleni orvosság

14

Színház másképp

18

„Amíg csak föld lesz, nem szűnik meg... a nyár és a tél...” (1Móz 8,22)

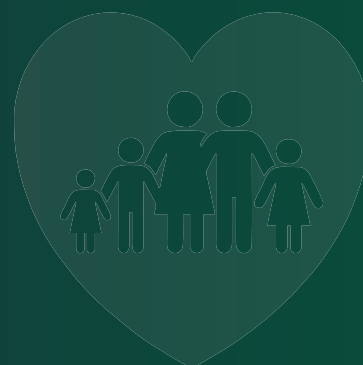
„A lelkiismeret semmiben meg nem nyugszik,
hanem csak az igazságban.”
(Dávid Ferenc)

A vallásszabadság
451. évfordulóján

2019. augusztus 10., 11 óra.

SZEJKEFÜRDŐI UNITÁRIUS TALÁLKOZÓ

A találkozó programja

Istentisztelet, szolgál Csáki Levente kobátfalvi lelkész, az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének titkára
Úrvacsorai agenda, szolgál Vida Rozália alsóboldogfalvi lelkész, az úrvacsorai kenyér és bor
a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör adománya

Koszorúzás Orbán Balázs sírjánál

Csekefalvi és énlaki asszonyok kórusa. Firtosi Tündérek. Szaval Bálint Magdolna.

LÉLEKKENYÉR

A szegénység szépsége

**BODOR
LÍDIA
EMESE**

„Szegény!” – hagyja el ajkunkat a szó, valahányszor úgy ítéljük meg, valakivel olyan történt, ami emberi mércénk szerint fájdalmas, kilátástalan, váratlan és átlagon felüli erőt kíván meg az elhordozásához. Egy részletet hallunk egy történetből, egy megélést, egy viszonyulást, egy következményt, és úgy gondoljuk, sajnálkozásunknak nyílt medret adhat ez a megismerés. Pedig a Gondviselés útjai érthetetlenül és csodaszépen szelik az élet ösvényét, s meglehet, hogy ugyanarra az ismerősre néhány héttel, hónappal később már kissé irigykedve és mosolyogva tekintünk. Emlékeztethetjük magunkat, hogy balgák vagyunk, amikor azt képzeljük, hogy érteni, megtervezni, kiszámítani lehet nekünk bármit is.

S oly sokszor időszerűnek érezzük magunkra nézve is a sajnálkozó felsóhajtást. Mert gyakran fordul meg elménkben egy-egy gondolatcsíra, amely azt mantrázza, hogy miért nem jó, ami van, mi hiányzik, mi szükséges és elengedhetetlen még, mi az elvárt, mennyi minden megromlott, mi nélkülözhetetlen, miért nem vagyunk jól a saját életünkben. Könnyen meglehet, hogy nem kért örökség ez is.

Pedig megtapasztaltuk már, hogy életutunk és érzéseink senki máséhoz nem foghatók, hogy nekünk a nagyon személyeset kell járnunk, ha kellő bátorságunk van a belső hangra figyelni. Hisz az majd segít helyet teremteni mindannak, ami gazdaggá és megismételhetetlenül széppé varázsolja egyéni utunkat. Van persze úgy, hogy értelmetlennek, igazságtalanak, méltatlannak érezzük, hogy fogytán az erőnk, s mégis, ez az egyetlen, ami a miénk lehet. Amikor figyelünk rá, akkor néha felsejlik lelkünk bugyraiból az a mindent elöntő érzés, hogy jó helyen vagyunk. Érthetetlenül, váratlanul ér és mosolyra, végtelen békére fakaszt a felismerés, hogy a létegyensúly mozzanata adatik meg éppen. S minden másnál fontosabb lesz kicsit elidőzni benne.

Jézus nagyon tudatosan, jól kigondolt struktúrában adja át tanításait mindazoknak, akik hallgatják őt. És nagyon tudatosan igyekszik fölemelni, méltóságukban helyreállítani azokat, akik abban a társadalmi keretben valahogyan a peremre kerültek. Tanításai, a hétköznapi életből vett példái erőt és hitet adnak azoknak, akiket mostohaként kezel a közösség. Megbecsülés tárgyává, gazdaggá, Isten előtt szerethetővé teszi őket.

Szegénynek lenni azt jelenti, hogy elfér még a jobból, hogy van hely, idő és úr, amely kitöltésre vár. Azt jelenti, hogy nem dőlhetünk kényelmesen hátra, mert

még gyarapítani és gyarapodni szükséges. Azt jelenti, hogy belátjuk emberi korlátainkat, és mégis szüntelenül a magasztosabb felé vágyunk. Azt jelenti, hogy van még feladat, amelyre elhívtunk és van még felismerés, amely szelíden formálja át addigi megrögzött szemléleteinket.

Akit a Mester lelki szegénynek nevez, az tudja, hogy gyarapodása és gazdagodása nem önmagától adódik. Tudja, hogy hiába tervezi a holnapot emberi mércék, tervek és számok szerint, mert az nem ele-

„*Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.*” (Mt 5,3)

gendő a teljesség megéléséhez. Tudja, hogy embertársait nem valamilyen célra használni, hanem önzetelenül szeretni hivatott. Alázattal tudja, hogy önerőből képtelen megélni az élet csodáját. Ehhez viszont kell a belátás, hogy az isteni szikrának helyet adva tudunk csak gazdagodni, áldottá válni.

A teljesség megéléséhez helyet kell szorítani neki lelkünkben. A gőg, a kicsinyesség, az érdek helyét kell átvegye az alázat, a gondviselés fészkeinek megrakása, az isteni erő jelenlétének fénye. A fontosnak tűnő, de lényegiségében elenyésző dolgaink egymás mellé sorakoztatása helyett a megtervezhetetlennek, a kiszámíthatatlannak, a magasztosabbnak adni teret.

Lelki szegénynek lenni azt jelenti, hogy van még hely lelkünkben, mert szorgos munkával igyekszünk megtisztítani azt mindattól, ami fölösleges, képmutató és álszent. Igyekszünk levetkőzni egyoldalú és együgyű ítélkezéseinket, a bosszúvágy és gyűlölködés méltatlan készítését, hirtelen haragunkat, (ön)hazugságaink kuszóságát, az arrogancia mások fölé emelkedettségének hazug illúzióját. Szegénységünk annak tudatos beismerése, hogy lelki gyarapodásban még többre vágyunk, hogy mélyen emberivé az tehet, ha átsugározuk lelkünk szeretetének fényét egymás felé.

Legközelebb, amikor sajnálkozunk, gondoljuk el, vajon mi magunk nem lehetnénk a sajnálkozás tárgya? Van-e alázat lelkünkben saját életünk formálódására? Vagy egy önmagunk nélküli életben vergődünk, nem keresve és nem engedve helyet annak, ami boldoggá tehetne bennünket?

Ülésezett a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa

• A Magyar Unitárius Egyház legfőbb döntéshozó és felügyelő hatósága, a Főtanács 2019. július 5-én Kolozsváron ülésezett.

A főtanács ülése 10 órától ünnepi istentisztelettel kezdődött a belvárosi unitárius templomban, a szószéki szolgálatot Fekete Béla bágyoni lelkész végezte, az énekvezéri teendőket pedig Kiss Erika kolozsvári énekvezér látta el.

A főtanács ülését Bálint Benczédi Ferenc püspök üdvözlőbeszéde nyitotta meg. A határozatképesség megállapítása és a tárgysorozat elfogadása után Gyerő Dávid főjegyző bevette a szolgálati esküt az újonnan alkalmazott Rácz Norbert püspöki titkártól, valamint Kaveczkiné dr. Farkas Katalin egyházkerületi felügyelőgondnoktól. Ezúttal került sor Hegyi Tünde Rózsa és Mészáros Zita Nóra énekvezérek ünnepélyes eskütételére. Ezt követően a főtanács tagjai megemlékeztek a közelmúltban elhunyt egyházi személyekről, majd határozat született tiszteletbeli címek adományozására. A főtanács a baróti Csíki Béla és Gazdag Ilona egyháztagok részére tiszteletbeli keblitanácsos címet, a szentháromsági Fazakas Pál részére tiszteletbeli gondnok címet adományozott.

A főtanács elfogadta a Vallásszabadság Házának mint belső egyházi intézménynek a szabályzatát, és elhatározta annak létrehozását. A Vallásszabadság Háza közösségi színhelyként, egyházi múzeumként, Valláskutató Intézet helyszínéül, valamint vendég-házként működik. Az egyházszervezeti határozathozatal rendjén a főtanács jóváhagyta az egyházi szakmai szervezetként meghatározott Vallásszabadság Egyesület létrehozását, amelynek rendeltetése a Vallásszabadság Házában megvalósuló tevékenységek jogi és ügyviteli keretének biztosítása.

A főtanács számbavette az elmúlt esztendő egyházkormányzati munkáját. A következő beszámolóik és jelentések megtárgyalására került sor: a jubileumi esztendő főhatósági, egyházkerületi és egyházközségi ese-

ményeiről, rendezvényeiről és emlékjellegűségeiről szóló összegzők, a főtisztviselők jelentései, a Püspöki Hivatal és a Főhatósági Hivatal ügyosztályainak jelentései, az egyházközségek, az egyházkörök és az egyházkerület működésének értékelése, az egyház tanintézetek (a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Kara, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium, a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium) jelentései, valamint a nyugdíjintézet, az egyház-társadalmi és szakmai szervezetek (Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége, Unitárius Nők Országos Szövetsége, Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet, Gondviselés Segélyszervezet) tevékenységi beszámolóit.

A főtanács ülésének napirendjén szerepelt a Nyugdíjintézet Tanácsa és Ellenőrző Bizottsága tagságának, valamint az Egyházi Képviselő Tanács testületének, a Főtanács Bizottság és a főhatósági szintű állandó szakbizottságok közvetlenül választott tagjainak megválasztása.

A főtanács ülése ünnepi gálával folytatódott a János Zsigmond Unitárius Kollégium Felvinczi György dísztermében, ahol köszöntötték a kerek évfordulót ünneplő egyházi személyeket, a nyugalomba vonult lelkészeket és világi alkalmazottakat, illetve az új egyházi munkatársakat.

Gyerő Dávid főjegyző felvezető köszöntője után került a kiemelkedő egyházszolgálati teljesítmények méltatására. Kaveczkiné dr. Farkas Katalin gondnok a Budapesti Unitárius Egyházközségben, Balázs Dénes gondnok a Dávid Ferenc egyházalapító püspök emlékének őrzésében és ápolásában, valamint a dévai unitárius szórványközösség érdekében, Bálint Róbert Zoltán, Dimény József és Fekete Béla lelkészek az *Együtt Isten völgyében* hitéleti, közművelődési és közösségépítő programsorozat kezdeményezésében és működtetésében, Mikó Ferenc, Szász-Cserey Katalin, Sipos László, ifj. Szombathalvi József lelkészek, valamint Lőrinczi Lajos esperes a *Hit-Világ* című unitárius

rádióműsor szerkesztésében, a Tarcsafalvi Unitárius Egyházközség vezetősége és hívei az egyházközség templomának helyreállításában kifejtett kiemelkedő

egyházszolgálatukért, valamint a németországi adományozók, szervezők, gépjárművezetők, illetve a segélyszállítmányok erdélyi fogadását és szétosztását irányító Wolter Alapítvány és a Lókodi Ifjúsági Alapítvány munkatársai (kiemelten Szilágyi Csaba és Orbán Árpád) unitárius és más felekezeti rászorulókat segélyezéséhez való kiemelkedő hozzájárulásukért részesültek méltatásban.

Az eseményt a Daltutajok zenés előadása tette még emlékezetesebbé. Az ünnepi gálát Kovács István közügyigazgató áldáskérésrel zárta.

A nap a hagyományos estebéddel zárult, amely alkalomból Popa Ilona, az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet elnöke mondott pohárköszöntőt a Berdeserleggel.

A MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ SAJTÓOSZTÁLYA

Lelkészbeiktató ünnepség Désfalván

Egyházközségünk lelkészi állása 2017. május 1-jén megüresedett, Szentgyörgyi Sándor, a Küküllői Egyházkör esperese, aki huszonhárom évet szolgált gyülekezetünkben, a Dicsőszentmártoni Unitárius Egyházközség lelkésze lett. 2018. szeptember 1-től a már előzőleg meghívott fiatal lelkész, Szombatfalvi Csongor megkapta kinevezését egyházközségünkbe. Idén, június 15-én, szombaton kis falunkban gyönyörű ünnepségre került sor, ugyanis új lelkészünk, Szombatfalvi Csongor beiktatásán vehettünk részt.

A kinevezés után már beszéltünk a hivatalos beiktatásról, amelyre végül ez év júniusában került sor.

A nap sugarai reggel nyolc órakor már csiklandozták a templomtorony falát, amelynek mindannyian örvendtünk, hiszen tudtuk, hogy az időjárás szépnek ígérkezik.

Öröm volt számunkra, hogy az ünnepségen tisztelét tette egykori lelkészünk, főtisztelendő Bálint Benczédi Ferenc püspök is, aki tizenhét évet szolgált egyházközségünkben. Ugyanakkor örültünk, hogy megtisztelt jelenlétével egykori lelkészünk, Szentgyörgyi Sándor, Jenei László Csaba köri jegyző, Czerán József felügyelő gondnok, a kör lelkészei, lelkészünk évfolyamtársai, a helyi református lelkipásztor, Kőrösi Viktor Dávid konzul, ifj. Béres János alpolgármester, Balázs-Kovács Erzsébet, a helyi iskola igazgatója és faluközösségünk tagjai.

Az ünnepségen Jenei László Csaba köri jegyző felolvasta lelkészünk kinevezését, és Szentgyörgyi Sándor felkérte, hogy végezze el szószéki szolgálatát. Lelkészsünk és főtisztelendő Bálint Benczédi Ferenc püspök szolgálatai után a beiktatás ünnepi mozzanata következett, amikor Szentgyörgyi Sándor esperes átadta lelkészsünknek a templom kulcsát, valamint az egyház-

község Bibliáját, kelyhét és pecsétjét. Ezt követően Kiss István egykori gondnokunk köszöntötte a főtisztelendő püspököt, majd lelkészsünk köszöntése következett.

Az egyházközség részéről a gondok úr mondta el köszöntőbeszédét, a nőszövetség részéről Molnár Mária Magdolna ny. tanár, a vallásórások és az ifjúsági egylet részéről Kis Ildikó Zsuzsanna nyolcadikos tanuló, a belmonti testvérgyülekezet részéről Molnár Margaréta Boróka olvasta fel David Bryce testvérgyülekezeti lelkész gondolatait. Az ULOSZ és a kör lelkészei részéről Fülöp Dezső Alpár ádámosi lelkész beszélt, az évfolyamtársak részéről Benedek Csongor szovátai lelkész olvasta fel Bardócz-Tódor András gyepesi lelkész, szintén évfolyamtárs által megírt köszöntőt. A Désfalvi Református Egyházközség részéről Csepán Géza lelkipásztor, a faluközösség részéről pedig ifj. Béres János alpolgármester köszöntötte az új lelkészt. A köszöntő beszédek sorát Kőrösi Viktor Dávid konzul zárta.

A Désfalvi Általános Iskola hetedik osztályának ünnepi műsora, valamint Kis Edith Rebeka és Molnár Margaréta Boróka népdal- és versösszeállítása következett.

Az ünnepi műsor után pedig lelkészsünk válaszolt valamennyi üdvözlésre, amelyet áldással fejezett be. Zárásként felcsendült nemzeti imádságunk.

Egyházközségünk több híve is kivette részét az ünnepség szervezésében, amelyet ez úton is hálásan köszönünk. Köszönjük mindazoknak, akik e jeles napon velünk együtt ünnepeltek és köszöntötték új lelkészsünket. Templomunk tele volt ünneplő emberekkel, amely jelzi, hogy unitáriusként vagyunk, összetartunk és tenni szeretnénk.

Isten áldása legyen a gyülekezet és lelkészsünk további munkáján.

KIS ISTVÁN LÁSZLÓ
MOLNÁR-KIS SÁNDOR

A királynő orvosa

Egyházi életünkben fontos szerepet játszik az ének és a zene. Sajnos az elmúlt évtizedekben másodrangú szerepet adtunk ennek. Alig vannak jól képzett kántoraink, már nem prioritás az iskolákban sem a zenei képzés. Általános unitárius helyzet, ami bizonyára az erdélyi magyar társfelekezeteknél is ugyanígy van, hogy az elmúlt esztendőben főleg az épületeinket próbáltuk javítani. A letűnt rendszer fél évszázada után, az elmúlt három évtizedben templomot, papi lakot, kántori lakást javítottunk, hogy meg- és újrateremtsük azt az infrastrukturális hátteret, ami valószínűleg az 1940-es évek elején lehetett. Most kezdünk hallani olyan gyülekezetekről, ahol az orgonával is foglalkoznak. Egy ritkaságszámba menő szakma mesterségbeli titkairól, alázatáról vall Pap Zoltán székelyudvarhelyi orgonaépítő, akit Mikó Ferenc tarcsafalvi lelkész, a Hit-Világ című unitárius rádióműsor egyik szerkesztője faggatott. Az interjút, amelynek szerkesztett változatát bocsátjuk Olvasóink rendelkezésére, a székelykeresztúri Vox Fm rádió május 17-én sugározta.

• Hogy csöppent bele az orgonaépítésbe?

Zetelaki kántorként kezdtem, 18 éves koromban. Én innen is köszönöm, hogy elfogadtak, mint igencsak fiatal énekvezért. Bárhova mentem, mindenütt rossz orgonát találtam. Kénytelen voltam először, akár nyakkendősen is, belebújni a hangszerbe, és jól összeporozni magam, hogy egy-két hangot helyreigazítsak, hogy az megszólaljon, hogy bár egy kicsivel is jobb legyen.

• Katolikus körökben van kántorképző középiskola, ahol az érettségi mellett kapnak egy hivatásos kántori diplomát, ön is ezt végzte?

Én azt az időszakot fogtam ki, amikor a megszorítások miatt csak azt vették fel a kántori iskolába, aki vállalta, hogy ennek befejeztével továbbmegy a teológiára is. Én nem szerettem volna ebbe az irányba haladni, ezért magánúton, Csíksomlyón tanultam. Péter Márk József tanított, aki nagy zenész, ma 92 éves. Azelőtt már jártam Udvarhelyen zeneórákra, nem nulláról kezdtem, de a liturgikus kántorizálást tőle tanultam. A minősítő vizsgát már Gyulafehérváron tettem le. Három évet voltam zetelaki kántor, majd következett a katonaság. A feleségem miatt Székelyudvarhelyre költöztem, és a főplébániánál voltam ismét kántor. Innen mentem el orgonaépítésnek.

Kolozsváron, a Szent Mihály-templomban a szebeni Binder mester egy nagy munkához fogott. Egy gyönyörű barokk orgonát az

1758-as évből, ha jól emlékszem, szép Hahn-orgonát restaurált, és segítséget kerestek hozzá. Bennem azelőtt már megfogalmazódott az ez irányú érdeklődés. Kaptam az alkalmon, elmentem orgonaépítést tanulni Szebenbe. Ez négy évet tartott.

• Meséljen a szebeni orgonaépítő-iskoláról!

Az orgonaépítés régi szakma, általában egy mesterhez szegődve tanulják a mesterségbeli fogásokat. Van ennek is olyan kitekert nyakú változata is, amikor összekötik – vagy legalábbis próbálják összekötni a képzést egyetemekkel. Sok

elmélet mellett végül a tanonc nem tud orgonát építeni, nem ismeri a fogásokat. A bevált módszer, amikor egy-egy mesternél végigjárja a tanulóéveket az „inas”, és utána kap egy igazolást, hogy milyen munkákban vett részt, és mit tud.

• Miért voltak olyan rossz állapotban az orgonák a 90-es évek elején, amikor ön színre lépett? Binder mester mellett volt más orgonaépítő, -javító?

Szakszerű mester abban az időben nem is volt. Mesnyi János titokban járta Erdélyt csónakos motorjával, mivel orgonákat javítani tilos volt. Mire feleszméltek, hogy ő hangol, már egy másik templomban volt. Ha megtudták, hogy valaki mégis orgonát javít, akkor baj lett, a műhelyt is elkobozhatták.

• Binder mester miképpen tudott tevékenykedni?

Ő a szebeni szász püspökségen dolgozott, ők megvédték. A katolikus püspökségtől a kántorizálás alatt indított munkakönyvemet áthelyezéssel én is a szebeni püspökséghez vittem, amíg ott tanultam.

Visszatérve az orgonák állapotára: tulajdonképpen az orgonák már jó száz évvel ezelőtt kezdtek megrongálódni. Az első világháborúban elvitték a sípokat, és az orgonákat tönkretették. Utána nem volt ólom és ón, kifogyott az

ország fémkészlete, így nem tudták pótolni. Próbáltak pléhből homlokzati sípokat készíteni, illetve festett lécből díszítőelemként helyettesítették a sípokat, de a szakszerűtlen javítás és a szű kezdte az orgonákat. A diktatúra ezen a helyzeten csak rontott. Gyakorlatilag a változások után tudunk komolyabb javításokat eszközölni. Az orgonák olyan rossz állapotba kerültek, hogy már nem lehetett úgy javítani, mint régen, amikor a mester a helyszínre ment egy táskával, és helyrehozta a hibákat. Ezeket a régi orgonákat le kell bontani, a műhelybe kell hozni, és alulról fölfelé újra kell tervezni, építeni.

• **Most meséljen egy kicsit az orgonáról, a hangszerek királynőjéről! A gyülekezet nagyon keveset láthat belőle: egy nagy szekrényt, játszóasztalt, néha egy pár dízsípót. Kevesen tudják, hogy alakítható, bővíthető, a sok finom részlet belül rejlik. A protestánsoknál kezdetben tiltott volt használata, hiszen világi szórákozást láttak a zenében.**

Az orgona nagyon összetett hangszer. Az egyedüli, amely a dallamot is játssza, és kíséri is önmagát. A hegedű csak egy dallamot játszik, a kíséret hozzá a zenekar. Az orgona viszont négyszólamú, vagy ha pedálok is játszanak, öt-, így egy vonósnégyesnek vagy kisebb zenekarnak felel meg a hangszer! Különböző hangszíneket tud megszólaltatni: a fasípok lágy, szép hangzást adnak, a fémsípok ércesek, hangosak. Mindezt pedig egy ember szólaltatja meg. (Ez gazdaságilag is jobb volt az egyháznak – vonósnégyes helyett csupán egy kántort kellett alkalmazniuk.) A szekrény elején vannak a homlokzati sípok, amelyek gyakran láthatóak, szépek, díszesek, fényesek. Mögötte több sípsor van, ezek csak a megnyitás után tárulnak fel.

A hangszereknek hat fő része van: orgonaház vagy szekrény, fém- és fasípok, amelyek a szelládán helyezkednek el. A billentyűk lenyomásával a szelládán megnyílnak a kis szelepek, és a levegő beáramlik a sípokba. Ezen kívül van a fúvó, amit manapság gyakran cserélnek levegőbefújó motorra. Ezt régen a harangozó pumpálta. Ezen kívül van a hangmechanika, amikor a billentyűk lenyomásával, kis léceken keresztül a szelepeket megnyitjuk, illetve a regisztermechanika, amellyel a sípsorokat állíthatjuk.

A fiatfalvi templom két orgonája közül ezt használja az unitárius gyülekezet

• **A magyar templomokban teljesen megszokott látvány az orgona, Erdélyben hány hangszert tart számon a szakma?**

Készült nemrégiben egy országos felmérés, amelyben jómagam is részt vettem. Én Udvarhelyszékért feleltem, és száztizenkét orgonát tartok számon. Ebben a huszonöt kilométeres körzetben van a legtöbb orgona, az országban nincs más ilyen hely. Sok kis gyülekezet van, néhol egy faluban két közösség is, és hajdanán mind fontosnak tartották, hogy legyen orgonájuk.

• **Mesélne a székelyföldi orgonaépítés történetéről?**

Volt egy nagy orgonavándorlás az 1800-as évek közepén, amikor a gazdagabb katolikus egyházközségek lecserélték az orgonáikat. Ők újat építettek, és a kis orgonákat a filiákba vitték, vagy eladták kisebb gyülekezeteknek. Így történhetett, hogy a most legértékesebb, régi orgonáink tulajdonképpen unitárius kézben vannak. Orgonatörténeti szempontból fontos év 1664: Kájoni János, aki Székelyudvarhelyre, Csíksomlyóra, Szárhegyre készített orgonát, megtanította az egyik embert annak „nyomására”

is. Ezt követően gyakorlatilag nem volt orgonaépítés Székelyföldön, a szászoktól vásárolták az orgonákat. Az 1830-as években Sváb Márton, illetve Mátisfalvi Szócs Sámuel voltak az első székely mesterek, akik megtanulták a szászoktól az orgonaépítést, és az ő orgonáik most unitárius templomokban vannak. Ilyen van Fiatfalván, Lókodon.

• **Hogyan lehet felismerni, hogy kinek a munkája a hangszer?**

Nekem nem szükséges levéltárakban kutatnom, hogy a jegyzőkönyvekből kiderítsem, honnan származik az orgona. A készítés technikájából, a véső profiljából fel

lehet ismerni, hogy melyik mesternek a keze alól került ki. Érdekes felfedezés volt a siménfalvi református templom hangszere, ami 1906-ban került oda, és az árvíz után fedeztük fel, hogy az valójában egy Johannes Prause-féle orgona, ami Középpajtáról került oda.

• **Az elmúlt években unitárius területen Márk Attila végez fontos levéltári kutatást, amely során az orgonák eredetének jár utána.**

Magam is bátorítottam Attilát, hogy ezt a hiánypótló tevékenység-

get művelje, nekünk, orgonaépítőknek alig van időnk ilyesmire. Csodálatos lenne, ha a felkutatott iratanyag és az orgonaépítő vizsgálatai együtt látnának napvilágot.

• E kutatás alapján jöttünk rá, hogy Tarcsafalván egyszerűbb, gyengébb orgona épült. Az 1920-as években a püspökség óva intett a tervezett orgona megépítésétől, de a gyülekezet mégis elkészítette Boda Józseffel a hangszer. Minden bizonynyal anyagi megfontolásból jutottak erre a döntésre.

Boda volt ebben az időben a legolcsóbb, a háború után hajlottak az emberek arra, hogy tőle rendeljenek. Őt nehéz volt alulmúlni árban, de sajnos minőségben is. Kizárólag fát használt, és sajnos tavasszal levágott fát használt, amelyet a szű mind felemésztett. Ugyanakkor ő egy új módszert használt, kúpládát épített be, ami a játszást nagyban megkönnyítette, de hosszú távon nem bizonyult időtállóknak. A régi orgonákat, amelyeken nehezen játszottak, ma csodásan meg tudjuk változtatni, és kellemes rajtuk az orgonálás,

de a Boda-orgonák teljesen tönkrementek: nem lehet őket még javítani sem.

• Hogyan tudják a régi orgonákat kezelhetőbbé varázsolni?

A műemlék orgonák szerkezetén nem változtatunk, csupán pontosabb illesztésekkel, tömítésekkel érzük el azt, hogy nem szükséges már a rugókat olyan feszesre állítani, és így a játszás sokkal könnyebbé válik.

• A környéken sok orgonát javít, de ahogy értesültem, új orgonákat is épít. Kérem, hogy meséljen erről a tevékenységről is.

Az első megrendelésünk 2000-ben volt a Temesvári Nyugati Egyetem Színház és Zene Karára, azóta 27 orgonát építettünk. Próbálunk mindig jobbat, szebbet, időállóbbat készíteni. A dizpozíciókat a kántorral vagy az orgonaművészsel együtt beszéljük meg. A fásipokat mi készítjük a műhelyünkben, a fémcsapokat gyergyószentmiklósi öntőműhelyből rendeljük. A nagyobb orgonáknál nagyon nehéz volt a kis csúszkákkel összekapcsolni a regisztereket, ezért ki-

találták a pneumatikus rendszert, ami óriási orgonákat, négy manuálnál többet is meg tudott szólaltatni, de nagyon lassúak. Manapság ezeknek kiváltására elektromágneses szelepeket használunk, így gyors és könnyű lesz a játszás.

• Mesélne kicsit a hangszer liturgikus szerepéről?

A katolikus liturgia első része szinte teljesen a kántor tevékenysége: a profánból átvezeti a gyülekezetet a szakrális részbe. Kodály vallja, hogy vannak a léleknek olyan részei, ahová a szavak nem tudnak behatolni, csak a zene hangjai. Ezeken az orgonákon nyilván nemcsak egyházi zenét, de világi darabokat, koncerteket is lehet játszani. Felejthetetlen élmény számomra, amikor inasként Szebenben minden csütörtökön orgonakoncertet hallgathattam. A zenemű előtt viszont mindig felolvastak egy bibliai részt, amelyen lehetett elmélyedni a zene hallgatása közben.

• Isten áldja munkáját, hogy tovább javíthassa a régi orgonákat, építsen újakat a gyülekezetek örömére!

Nagybányai színek és kolozsvári évek

• A tavaly megnyílt Vallásszabadság Házában az oda látogatók több kiállítást is megtekinthetnek. Az egyházi kegytárgyainkból, illetve az épület helyreállítása során talált régészeti leletekből nyílt kiállítás mellett igen látványos az a tárlat, amely az Unitárius Püspökség festménygyűjteményébe nyújt betekintést.

Július 11-én Murádin Jenő, az ismert kolozsvári művészettörténész beszélt az egyház tulajdonában levő, 20. századi festménygyűjteményről. Hangsúlyozta, hogy abban a helyzetben, amikor az állami múzeumok a 20. század örvénylő politikai változásai miatt

nem tárhattak a látogatók elé megfelelően átfogó képet Kolozsvár és Erdély 20. századi festőiskoláiról, az egyházi és magángyűjtemények szerepe felértékelődött. Az unitárius egyház gyűjteménye az erdélyi egyházi gyűjtemények között is különleges, hiszen nemcsak a vallásos témákra, egyházi személyiségek portréira szorítkozik, hanem betekintést enged a 20. századi kolozsvári és nagybányai festők alkotásaiba is.

Az est házigazdája, Furu Árpád építészeti előadó-tanácsos bemutatta a művészettörténészt: Erdély képzőművészeti értékeinek elismert kutatója, a Magyar Művésze-

ti Akadémia tagja, 1963 óta több mint ötven kötet és több mint száz tudományos cikk szerzője, számos elismerés és díj birtokosa. Hosszú éveken át kutatta a nagybányai festőiskola múltját, az egyes festők életpályáját, ugyanakkor a közelmúltban Kolozsvár művészeti életéről publikált átfogó összegzést. Az egyházunk tulajdonában levő festmények egy része a nagybányai szabadiskolához tartozó alkotók ecsetje alól került ki.

Furu Árpád az előadót jellemző felolvasott egy interjúrészletet is, amelyben az erdélyi 19–20. századi képzőművészeti anyag gazdagságára rácsodálkozó kutató

így vallott: „Soha nem akartam túlértékelni azt, ami Erdélyben történt. De alulértékelni sem szeretném.” Ezzel az objektivitásra törekvő, a világ képzőművészeti irányzataira is figyelő szemlélettel ismertette Murádin Jenő azokat az alkotásokat, amelyeket a gyűjteményből a közönség aznap este megcsodálhatott.

A gyűjteményt Kiss Elek, a művészetpártoló püspök alapozta meg, aki nemcsak vásárolt a festőművészekről, de rendeléseivel is támogatta őket (lásd például Incze Ferenc festményeit a gyűjteményből), majd teljes gyűjteménye örökösének az unitárius egyházat tette meg.

Murádin Jenő elsőként néhány 19. századi festményt ismertetett. A két legkorábbi darab a Brukenthal családból származó két fiatal leányt ábrázol, a portrék a biedermeier stílus szép példái. Hogy egé-

szesen pontosan kiket láthatunk a képeken, sajnos még nem ismert.

Mednyánszky László őszi tájképének szomorúságában felde-reng az alkotó, aki képei árát a szegények között osztotta szét, akinek sok-sok művét csavargók, nincstelenek magánya, kiszolgáltatottsága ihlette, s aki aztán haditudósítóként a nagy háború mérhetetlen szenvedéseit is megkapó erővel ábrázolta.

A műalkotás mindig az emberről mesél a maga sajátos módján. A világhírű nagybányai festőiskolához tartozó alkotások is a történelemtől, alkotók és mecénások személyes tragédiáiról, sorsfordító eseményeiről, ihletről, útkeresésről mesélnek az értő szemeknek. A közönség pedig avatott kísérőre lelt Murádin Jenő személyében.

Thorma Jánostól, a nagybányai iskola egyik alapítótagjától és jellegzetes alkotójától öt képet is

megtekinthetett a közönség. 1932-ben Kolozsváron is kiállított a neves festőművész, Kiss Elek feltételezhetően ekkor vásárolhatta meg a festményeket. A művész, aki nagy nevű müncheni és párizsi akadémiákon tanult, 1884-től lakott Nagybányán, Trianon után úgy döntött, marad, menti, amíg lehet, a művésztelepet. Pedig elhagyhatta volna az országot a Magyarországra szakadt szülőváro-

Thorma János: Nő a réten

sáért. Kései korszakából származnak a kiállításon bemutatott táj-ábrázolásai a Zazar-patakkal, a háttérben a jellegzetes nagybányai Kereszt-heggyel, az impresszionizmus kelléktárával megfestett mezőkkel és a kor divatját idéző nőalakjaival. A festőtől állítólag a román király, Károly is vásárolt, aki személyesen is meglátogatta nagybányai műtermében. Murádin Jenő elismerően szólt a püspöki hivatalban kiállított *Levétel a keresztről* című alkotásról, amely a Thormánál szokatlanul erős, izzó vörösekben és barnákban tobzódó színvilágával igen expresszív hatású, jól tükrözi a mester kiemelkedő tehetségét, sokoldalúságát.

A nagybányai művésztelep másik jelentős alapítója volt Iványi-Grünwald Béla, aki a trianoni döntés után ifjabb festőtársaival kivált, és megalapította a kecskeméti művésztelepet, igaz, a művészek

egy részét a síkság ihletszegény környezetéből fokozatosan visszacsalogatta Nagybánya, a vibráló, tiszta fények, a változatos, türelmetlen domboldalak, az árnyas gesztenyeligetek és a méltóságteljes hegyláncok vidéke. Az unitáriusok gyűjteményében található a *Cigánytanya* című alkotása, amely igazi kuriózum. A hátoldalán ugyanis egy másik nagybányai festő, Ziffer Sándor aláírásával igaz-

olja, hogy: „Ez a festmény Iványi-Grünwald Béla eredeti műve.” Ez a mondat némileg árnyalja a róla készült életrajzokban felvázolt szerény festő képét: Ziffer ugyanis azért kellett igazolja a festmény eredetiségét, mivel Iványi-Grünwald igen gyakran került anyagi nehézségekbe, s biza ifjabb tanítványai munkáit is sajátjaként szignálta, el-eladogatva azokat, mint saját műveit. Mire a műkereskedők rájöttek a kártya-

szennvedély e sajnálatos következményére, már komoly fejtörést okozott az eredeti Iványi-Grünwaldok azonosítása.

Ismeretlen, de tehetséges alkotó műve az *Olvasó nő*. Bár a festmény témája Thormára vall, a lombok foltjainak, árnyainak ábrázolása Ferenczy Károlyra, a nagybányai művésztelep másik alapítójára utalnak. Sajnos a képen látható aláírás nehezen értelmezhető, úgy tűnik, ez a bizonytalanság még sokáig lázban fogja tartani a művészettörténészeket és kutatókat.

A szabadiskola második tanárgenerációjához tartozott Mikola András, akinek *Vízimalom* c. idilli képe sűrítve tartalmazza mindazt, ami a nagybányai táj jellemzője: erős zöld és kék hegyek. Börtsök Samu nagybányai *Tájképe* ragyogó színeivel talán a művész kertjét vagy a város sétaterét – a háttér-

ben a nagybányai festőiskola alkotásainak jellegzetes hegyével, a Kereszt-heggyel –, a Ligetet örökölte meg. Ő ugyanis lovasbaleset miatt sánta maradt, ezért nem kirándulhatott a környező hegyekre, ahogyan azt kollégái tették. Mikola jó barátja volt Boldizsár István, akinek nagybányai *Utcarészlete* a városi kórház alatt elhaladó Zazar-partot ábrázolja. A művészettörténész szerint a festmény értékéből mit sem von le, hogy az alkotás talán nincs befejezve.

Olvasóink előtt bizonyára nem ismeretlen Shakirov Sebestyén tatar–oroszlás származású festőművész neve, akitől összesen tíz festmény van az unitárius egyház tulajdonában, s ezek közül nyolcat nemrégiben megcsodálhattak az érdeklődők a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség Péterfi Dénes gyülekezeti teremben. Ez alkalommal Murádin Jenő Shakirov kis méretű pasztelljét mutatta be. Amint számos, Nagybanához köthető képen, ezen az alkotáson is szerepel a református templomtorony. Ehhez egy anekdota is kapcsolódik: az egyik lelkész átfestette az általa harsánynak ítélt toronysisakot, de a hívei bizony visszakövetelték tőle az ikonikusvá vált vörös árnyalatot.

A gyűjtemény bemutatott darabjai között természetesen jócskán van olyan is, amely nem, vagy csak közvetetten kapcsolódik Nagybanához, az ott működő festőiskolához. Zágoni Szabó Lili *Őszi fa szalmakazallal* című festménye komponált tájrajz, s őrszi a festő tapasztalatait, amelyeket Nagybanán szerzett 1923-as és 1924-es ottléte alatt.

A kiállítás második termében inkább Kolozsvárhoz, a városban működő festőiskolákhoz köthető alkotásokat talál a látogató.

A kolozsvári Ács Ferencet Hollosy Simon hívta haza Münchenből, s a fiatal festőnek módos szülei üvegfalú műtermet építtettek, csakhogy egyetlen fiuk ne szakadjon idegenbe. Ács Kiss Elek püspök támogatását élvezte, tanítványai közül Fekete Margitot említhetjük. A festészet számára Ács Ferenc fedezte fel a kalotaszegi tájat, *Kalotaszeg* c. festménye is igazolja Nagybanya hatását.

Kézdi-Kovács László: Téli táj

A kolozsvári születésű Fekete Margit *A nagybányai Szent István torony* és *Virágok* c. alkotásai az illelkony pillanatot ragadják meg. A kommunizmusban nyomorgó művészt két püspök, Márton Áron és Kiss Elek megrendelése segítették.

Gruzda Jánosnak, aki Zalatnán volt lelkész, nagy témája a téli táj. *A Faviskó zöld dombbal* c. alkotáson is a Hunyad megyei havasok világát örökölte meg, erre utal a rajta látható pásztorkunyhó.

Teodor Harşia kolozsvári festő alkotásai leginkább a kincses városához kapcsolódnak, *Parkrészelete* elsősorban csendéletszerű részletekkel tarkított tájak festőjére vall. A művészettörténész felidézte, hogy Harşia, aki Pesten tanult néhány évig jogot, tökéletesen beszélt magyarul, akárcsak Romul Ladea és Aurel Ciupe.

A pusztasóciolai Kézdi-Kovács László kritikus volt, művé-

zeti tanulmányok nélkül kezdett el festeni, s elsősorban az a nagy érdeme, hogy kiadta Barabás Miklós emlékiratait. Sikerült alkotásai a téli tájképei, mint például az unitárius egyház tulajdonában lévő *Téli táj*.

A gyűjtemény igen értékes darabjai a csikmindszenti származású Nagy István alkotásai, aki Székelyföldről jutott el a neves európai festőiskolákba. Útjához az „üzemanyagot” kellemetlen családi perpatvar adta, ki gondolta volna, hogy a tehetség kibontakozásához bátyja hűtlen felesége és biztató anyai szó kell! A realizmus és a plein air is felfedezhető alkotásain, de, amint az az unitárius gyűjtemény kiállított darabjain is látszik, markáns hatás az alkotásaiban a konstruktivizmusra jellemző geometrikusság (pl. *Táj juhokkal*). Művészi sokoldalúságára vall, hogy egyaránt tudta festeni

az alföldi és a hegyi tájat, Kosztolányi Dezső is lelkendezve méltatta művészetét, amely úgy modern, hogy nem szakad el a földtől.

Murádin Jenő a gyűjtemény egyik legizgalmasabb darabjának ismertetésével zárta előadását. Jándi Dávid *Levétele a keresztről* c. festménye szintén a konstruktív képszerkesztés szép példája, de ugyanakkor a nagybányai iskola hatását is mutatja: a háttér hegyei a nagybányai domborzatot örökíti meg. A műalkotást egy nagy festőművész nagy lélegzetű, expresszionista alkotásaként értékelte a művészettörténész, amely méltán kaphatna helyet bármely neves képtárban.

Egyházunk olyan értékek birtokában van, amelyekre méltán lehet büszke, s amelyeknek szakszerű megőrzésére, a közönség elé tárására e képek kötelezik is.

U. K.

Bözödi György halálának 30. évfordulójára (1913–1989)

A bözödi Jakab úr

GÁLFALVI GÁBOR

• Nehéz volna e helyen Bözödi Györgyöt bemutatni, mégis megpróbálom, ha szűkszavúan is, a sokoldalú tevékenységét ismertetni, amely szorosan összefügg személyiségével és magyarságtudatával.

Bözödön született egy hatholdas, földműves székely családba, Jakab Lajos és Berei Judit hatodik gyermekeként. A szülőföldjéhez való kötődését azzal is nyomatékosította, hogy felvette a Bözödi nevet. Ott hon azonban mindig Jakab úrként emlegették. A népes családból egyedül ő emelkedett ki, Kolozsvárra, az unitáriusok kollégiumában végezte középiskolai tanulmányait, s ez meghatározta további tevékenységét.

A legszűkebb szavú lexikonok is felsorolják, hogy költő, prózaíró, szociológus, történész és műfordító volt. Vállalta az erdélyi magyar író mindenkor felelősségét, folyamatosan alkotott. 1968-ban versbe fogalmazta vallomását: „Őrült vállalkozás volt / az egész életem / megírni mindent / ami történelem / s maholnap azt sem tudom / mi történik velem” (*Vállalkozás*).

Az alig húszesztendő Bözödi György prózával és versekkel indult. *Én csak hallgattam* című pályakezdő novellája 1932-ben jelent meg a *Keleti Újságban*. Ekkor már recenziókat, könyvkritikákat is rendszeresen közölt a *Pásztortűzben* és az *Erdélyi Helikonban*.

Érettségi után felvették a kolozsvári Lyceum nyomdába, ahol folytatásos regények szedését bízták rá. 1932-től 1935-ig egyetemi tanulmányaival párhuzamosan a *Keleti Újság* szerkesztőségében dolgozott, utána 1935-től 1940-ig az *Ellenzék* belső munkatársa volt. Két éven át az Unitárius Teológiai Akadémiának is növendéke volt.

Az újságíró, kritikus, novellista Bözödi mindezek mellett verseket is írt, különböző folyóiratokba. Életében egyetlen verseskötete látott napvilágot: a *Nap és árnyék* című, válogatott költeményes gyűjteménye (1979).

Első könyvét a bözödújfalusi szombatosokról írta, *Székely emerek, zsidó istenek* címen, amelyet 1935-ben a Minerva adott ki Kolozsváron. A harmincas évek közepe táján az *Ellenzék* sorozatban közölte Bözödi György tényfeltáró falurajzát, ebből nőtt ki aztán a *Székely bánja*, ami 1938-ban jelent meg. Ebben szakítani akart a romantizáló látásmóddal, reálisan feltár-

ta a társadalmi valóságot. A *Romlás* című regény 1939-ben jelent meg, a *Nyugtalan pásztorok* 1942-ben. A *Termés* című folyóiratban írásaival jelen volt mindvégig, egészen pontosan 1944 nyaráig, amikor kényszerű okok folytán megszűnt a lap. Itt kritikai tanulmányok, elbeszélések, néprajzi közlések láttak napvilágot tollából. „Vissza kell állítani az erdélyi írásban a szociális tartalmat” – vallotta Bözödi.

Szoros kapcsolatba került Móricz Zsigmonddal, aki a *Kelet Népet* szerkesztette. 1941 nyarán együtt jártak be Erdélyt. Az erről az utazásról készített beszámolóját a *Termés* első számában jelentette meg. A Móricz-cal való kapcsolattartásról többször is írt. Ebben az időben a *Székely Szó* szerkesztőségében dolgozott. A háború után hányattatások, meghurcolások, letartóztatások sorozata következett Bözödi életében. A kommunista diktatúra nem csupán testét gyötörte meg, hanem irodalmi és tudományos munkásságát is lehetetlenné tette. Ezekben az években Bözödi ritkán jelentkezett új írásokkal. Novellát nem, de verset folyamatosan írt, élete végéig.

Fölszított hajsza indult ellene a világháború után, az értelmiségellenes kommunizmusra jellemzően koholt vádakkal illették. Egyebek mellett, antiszemitizmusát és jobboldaliságát

emlegették a *Jónás Ninivében* című írása miatt, amelyet az *Egyedül Vagyunk* című jobboldali lap jelentetett meg, a tudta nélkül. Ez időben a kolozsvári egyetemi könyvtár alkalmazottja volt, utána az 1848–1849-es Történelmi Erekllye Múzeumában dolgozott, ahol Kiss Jenővel a múzeum könyvtárát rendezgették, amelyet a háború feldúlt. A könyvtári alkalmazottak közül a káderezések folytán egyedül őt menesztették: nem találták megfelelőnek politikai tevékenységét. Ezt követték az ítélet nélküli börtönök, kényszer munkák Bé-

káson, a Duna-deltában és más helyeken.

1958-tól nyugdíjazásáig (1975) a Román Tudományos Akadémia marosvásárhelyi fiókjának kutatója volt. Történelmi tárgyú dolgozatok társszerzője, román regények fordítója, lapok munkatársa volt. De a belügyi szervek ekkor is zaklatták, próbálták elhallgattatni. A fizikai és szellemi-lelki gyötrelmek megviselték, 1989-ben halt meg egy budakeszi szanatóriumban. Sírja a bözödi temetőben van, szülőházán tábla őrzi emlékét, és egykori iskolája 1998-ban felvette nevét.

ULT 2019

TATÁR ÁGNES TEKLA

• Kedves Olvasó! Egy pár sor erejéig most betekintést nyerhetsz a csodák birodalmába. Megláthatod, hogy egy tábor miként alakulhat át pillanatok alatt a legendák földjévé, hogy éltük meg mi azt az egy-egy hetet Várfalván, amelyek alatt két korosztály táborozott. Tárd ki a szíved, és fogadd be az itt olvasottakat.

Július 2-án indult útjára az idejé legenda, amikor is több, mint nyolcvan, 8–11 éves gyerek lépett be a várfalvi kultúrotthon kapuján, majd 8-án egy újabb, 12–14 évesekből álló csapat indult, hogy ők is részesei legyenek a tábor adta élmények sokaságának, ők már 127-en voltak. Felekezeti hovatartozás nélkül jelentkezhetek a gyerekek mindkét táborba. Két hét, két különböző táborozó csapat egy közös témával. Élmény volt nekünk, táboroztatóknak felfedezni, hogy a gyerekek és fiatalok miként értelmezik az általunk elindított napi témákat. A bennünk élő gyermeki én így indult el az első héten, és így „nőtt fel” a fiatalokkal a második hét végére. Mindkét tábor szépségét a táborozók adták.

Az idejé unitárius legendás táborok fő témája a család volt, a napi tevékenységekbe belecsempésztük az unitárius vallás szépségeit az áhítatok által, hiszen a gyerekeknek lehetőségük volt, hogy reggel ők szólaltassák meg a szív húrjait, ők szóljanak társaikhoz. A hangsúlyt a jövőbeli családképre irányítottuk, megbeszéltük a gyerekekkel és a fiatalokkal, hogy ők hogyan képzelik el az életüket, családjukat a jövőben. A fő téma kapcsán a beszélgetések során együtt értelmeztük a szavakat, azoknak súlyát, hogy a negatív és pozitív szavak hogyan befolyásolhatják életünket, embertársaink és családtagjaink közötti viszonyainkat. Foglalkoztunk még az egyéni felelősség és a boldogság széles témakörével is. A témákkal való foglal-

kozás során sokat tanulhattunk egymástól, egymás által léphettünk saját utunkon előre, így építgetve egy szebb jövőt, megélve a jelent.

A játék és szórakozás a táborunk alapfeltételei voltak. Mindannyiunk számára fontos volt, hogy a gyerekek szabadon játszhasanak, így barátokra lelhetnek. A reggeli torna és a bundás kenyér az idejé táborból sem hiányozhatott. Minden nap valami újjal találkozhattunk. A játékos és sportos tevékenységeket különleges kézműves foglalkozásokkal és kirándulással színesítettük, majd a nap végén kiscsoportokba rendeződve összegeztük a történeteket és beszéltük meg a nap adta élményeket. Az első napokban még félénk tekintetek hamar baráti szempárokra találtak. A rövid kézfogások a tábor végére hosszú öleléssé alakultak át.

Az egy hét hamar eltelik, és mi az emlékekkel tölthetünk puttonyunkkal indulhattunk neki a nyárnak. Talán még mindannyian maradtunk volna, ha csak egy napot is. Még az utolsó percben is volt, mit mesélnünk egymásnak és még az utolsó lépésnél is megöleltük barátainkat, mielőtt az autóval elhagytuk volna a tábor területét. Igen, a legendák köztünk élnek, és tudtuk és tudjuk, hogy mi részesei voltunk a csodának, az unitárius legendás tábornak. Megtanulni nem, csak megérezni lehet azt, amit szavakkal leírni nehéz: egymás szeretetének baráti kapcsát. Ezért legendás az unitárius tábor, mert egyen-egyenként legendák a táborozók, akik mind tudják, hogy a megfelelő szavakkal, a felelősség érzetével, a család erejével szebb jövőt és csodás jelent teremthetnek, és ehhez nincs másra szükségük, csak az önmagukban fellelt és szét-sugárzó szeretetre, önmagukra. Egy-egy hét, egy-egy tábor, egy család, sok legenda.

Életünk törékeny cserépedényben

Az egyházvezetői szemlélet a kórházlelkészi megbízásokra elsősorban kiosztható állásként tekint, adott esetben átmeneti megoldásként ahhoz, hogy folyamatos foglalkozást: állást tudjanak biztosítani különböző átmeneti problémákkal küszködő lelkészeknek. Ha azonban valaki belekezd ebbe a szolgálatba, minél hamarabb meg kell kapnia a továbbképzés és a szupervízió lehetőségét is, mert felelősséggel jár, de lelki terhet is jelent. A szenvedő ember mellett bizony nem könnyű megállni, a legmagasabb szakmai felkészültséget követeli meg, és a folyamatos tanulásra is szükség van.

Tapasztaljuk, hogy az egészségügyi rendszert nem a spirituális erőforrások felismerése, beépítése határozza meg. Az orvoslás a gyakorlatban nem foglalkozik a lelkiség szerepével. Több nyugat-európai országban más rendszerben működik az egészségügyi ellátás. Kutatások folynak a spiritualitás szerepére vonatkozóan. De számunkra is cél, hogy a kórházlelkész a gyógyító munka részeként tudjon integrálódni az intézménybe.

A kórházi lelkigondozás fontos kapocs az egyház és az egészségügy között: összekapcsol két világot, amelynek keresztmetszetében áll a szenvedő, a beteg. Lényegében keresztény indíttatású gondoskodás, támasznyújtás, értő jelenlét, meghallgatás, rendelkezésre állás, amelyet a betegség krízisállapotaiban nyújt a lelkigondozó betegségben szenvedő testvéreinek, azok hozzátartozóinak és a kórházi személyzetnek – határozza meg Téseyi Tímea a modern kórházi lelkigondozást.

A lelkigondozónak az egészségügyi intézmény különböző orvosi és ápolói fórumain is jelen kell lennie, ahol a páciensekről beszélgetnek és döntenek. A kórház különböző munkatársainak csoportjaival a szakmailag és jogilag megengedhető mértékben együtt kell működni. Munkáját küldetéséből adódóan egyfajta spirituális többletdimenzióban végzi, szolgálata ugyanakkor nem korlátozódik a magukat vallásosnak vagy hívőknek valló emberekre. A kereszténység életrendjét és hitrendszerét a kórház rendszerében hitelesen képviseli. Aki gyakorló kórházlelkész, az tudja, hogy kórházban nem a felekezetiességgel találkozunk először, hanem a szenvedővel és magával a szenvedéssel. A megélt hit, vallási közösséghez tartozás valóban fontos, hiszen szolgálatunknak ez az alapja és a forrása. De legalább ennyire fontos az is, hogy ne kérjük számon a betegen, hisz-e, imádkozik-e, jár-e templomba, a magunk vallásosságával pedig ne kérkedjünk.

A lelkigondozás tehát köztes térben helyezkedik el, és azoknak, akik ezt a munkát végzik, fontos feladata, hogy az ebből adódó feszültségeket kibírhatóvá, sőt hitet erősítővé tegyék. A szenvedés egyetemes emberi

tapasztalat. Fontos éreztetni, hogy nem hagyjuk magára az embert a szenvedésben. (De a szolgátságot sem a hivatásában.) Tud a lelkész, lelkigondozó, beteglátogató szint vinni a szenvedő életébe? Tud-e választ adni olyan kérdésre, mint „senkinek sem ártottam, miért én lettem beteg”?

A kórházban fekvő ember az átlagnál sokkal jobban nyitott a mély érzelmekre, és sebzettebb, sebezhetőbb is. Sok olyasmi kiderül róla, ami egyébként rejtve maradna. A kórház elzárt és szokatlan világ. Nyomás alá került emberek világa (ez azonban nem csak a betegekre igaz: gondoljunk csak a terhelt orvosokra, ápolókra!), akiket a rendkívüli helyzet gyakran összezavar. Szükséges mellettük lenni, biztatni, hozzásegíteni őket a realitások elfogadásához, a tényekkel való szembenézéshez.

Manapság sokszor tapasztalhatjuk, hogy a gyengéket az emberek többsége megveti, hibáztatja, magukra hagyja. Nem „népszerű” a gyengék mellé állni, mert az az érzésünk lehet, hogy mi magunk is gyengébbé válunk, ha velük közösséget vállalunk. Hogyan léphetünk helyesen az ő szolgálatukba? Oly módon, hogy ne fitogtassuk előttük, mennyire erősek vagyunk hozzájuk képest, de közben vigyázzunk, kétségbe ne ejtsen, magával ne rántson bennünket az ő gyengeségük. Hordoznunk kell a betegeket, de nem szabad hazavinnünk a terheiket. Rájuk hangolódva kell érkeznünk a kórterembe, de nem élhetjük bele magunkat végletesen a helyzetükbe, mintha helyettük mi feküdnénk, gyötrődnénk ott az ágyon. Ám ha nem tudnánk velük együtt érezni, akkor alkalmatlanok lennénk a kórházi lelkigondozásra. Törékeny egyensúly jellemzi ezt a munkát, és fontos is, hogy így legyen. Hogy mindig nagyobb érzékenységgel legyünk jelen, és ne akarjuk a magabiztosságunkat mindenáron megvédeni.

A mai ember úgy él, mintha senkire sem szorulna rá, úgy érzi, egymaga is megvan. A kiszolgáltatottságára sokszor csak akkor ébred rá, amikor elhagyja ereje, megbetegszik, és emiatt kórházba kerül. A kórházi lelkigondozónak, beteglátogatónak olyan erőforrásokkal kell rendelkeznie, amelyekkel a betegeknek segíteni tud. Ezeknek az erőforrásoknak az elapadása, újrafelfedezése és felfakasztása attól függ, kinek mennyi a hite, mennyire van kapcsolatban Istennel. Néha a beteg számára elég, ha csendesen mellette ülünk, ha érzi, hogy nincs magára hagyva. Ezekben a helyzetekben, a rászoruló, beteg emberek mellett változik az Isten- és emberlátásunk is. Azzal a hittel lépünk be egy-egy kísérésbe, kezdjük el munkánkat, hogy az ember és ember találkozásában mindig jelentkezik az élő Isten is, ott van velünk. Ezt éljük át, ezt tudjuk kínálni, ennek lehetünk eszközei, s közben valami helyreáll. A másikban, önmagunkban, küldetésünkben.

Közösségi munkálatok és rendezvények Szinden

Borúlátó jövőkép elleni orvosság

SZABÓ LÁSZLÓ

• Az *Unitárius Közlöny* hasábjain átlagosan kétévente adunk hírt egyházunk egyik legkisebb létszámú gyülekezetének fontosabb eseményeiről. A Szindi Unitárius Leányegyházközségnek már csak tizenhárom helybeli tagja maradt, akik átlagéletkora hetven év feletti. A borúlátó jövőkép ellen elsősorban közösségépítő munkával és eseményekkel próbálunk tenni, mintsem könnyekbe fúló statisztikai latolgatásokkal arról, hogy az évezredes dicső múltunk szindi maradványának hány évtizednyi haldoklást „saccolunk”. Aki nem tudná: Szind földrajzi fekvése szerfelett előnyös, mivel csak öt-öt kilométernyire található a Tordai- és a Tordatúri-hasadéktól, illetve a tordai sóbányától. A maroknyi szindi magyarságnak az unitárius egyházközség az egyetlen intézményi kerete, amely hitéleti tevékenységével és közösségszolgálatával a 98%-ban román többségű faluban igyekszik fenntartani a nemzeti azonosságtudatot. A felsorolt tényekből és a megmaradási szándékból életszerűen következett az, hogy az 1912-ben épített patinás paplakot átalakítsuk közösségi vendégházzá. Immár tizenhárom éve láttunk neki a fejlesztési munkálatoknak a 220 négyzetméter alapfelületű és tágas udvarral rendelkező paplakon. A számottevő anyagi támogatások mellett rendkívüli értéket jelentettek a számtalan alkalommal szervezett kalákák. Az eredményt sok vendégcsoport megtapasztalta az utóbbi évtizedben. A 34 férőhelyes paplak évente több tucatnyi egyházi és közösségi rendezvénynek nyújt otthont. A három éve kiépített gázalapú fűtésrendszer az épület használhatóságának új léptéket biztosít. Ennek köszönhetően ősztől tavaszig a paplakon tartjuk az istentiszteleteket a fűtéssel nem rendelkező templomunk helyett.

A tavaly végre elérkezett az alkalma annak is, hogy nekilássunk a templom részleges felújításának. A műemlék épület szentélyrésze 13. századi, a temp-

lomhajó pedig fél évezredes. A felújítás elsődleges oka a falnedvesedés miatti állagromlás, az anyagi lehetőséget pedig a magyarországi jubileumi kormánytámogatás képezte. Ennek felhasználásával, a Home Design Construct Kft. kivitelezésében tavaly sikerült elvégezni a templombelső felújításának első szakaszát, éspedig a vakolat eltávolítását és az újravakolást. A felújítási munkálatokat idén nyáron a templombelső festésével és a templombútorzat felújításával folytatjuk. A napokban zajlik a villanyhálózathoz való csatlakoztatás.

Egyházközségünk részéről elsősorban ezekkel a munkálatokkal méltattuk a tavalyi jubileumi évet. Említésre méltó azonban az is, hogy vendégül láttuk az 1568. évi tordai vallásügyi törvény kihirdetésének 450. évfordulója alkalmából szervezett lovas zarándoklatot. A helybeli együttműködési valóságot híven tükrözi, hogy a székelyföldi lovas zarándokok és kísérei (mintegy harminc személy) fogadásában és ellátásában nagy mértékben segítettek: Călin Stelian Fărgaciu polgármester és az önkormányzat más elöljárói, valamint Sin Marius és családja (helybeli román pünkösdista támogatóink). A lovas zarándokok marandó emléket hagytak Szinden, és a visszajelzések szerint szívükben ők is magukkal vitték a szindieket.

Befejezésül köszönetet nyilvánítok mindazoknak, akik az utóbbi években kétkézi vagy tervező, ötletelő munkájukkal, anyagi vagy természetbeni támogatásaikkal, érdeklődésükkel és biztatásukkal segítettek közös álmaink megvalósítását. Álljon itt a kiemelkedő anyagi támogatóink jegyzéke: Magyarország Kormánya, Bethlen Gábor Alap, Nemzeti Együttműködési Alap, Phoenix Mecano Kft., Szindi Önkormányzati Hivatal, további támogatók és sok magánszemély. Mindenkorai pártfogóink segítségével és a jó Isten áldásával folytatni kívánjuk a közösségszolgálatot Szinden!

Otthonra lenni a családban

Idén szokásunkhoz híven a Balatonra készültünk nyaralni, ezt egészítettük volna ki egy budapesti megállóval. Annak ellenére, hogy egy ilyen szabadságolás általában a gyerekek szórakoztatásáról szól s nem a felnőttek pihenéséről, mégis ezt terveztük, míg nem egy nagyobb családi befektetés miatt átalakultak a nyári kiadások. Nem mentünk a Balatonra.

Nyaralás lemondva. De a naptárban ott maradtak a szabadnapok. Négy nappal azelőtt, hogy a családi tábor elkezdődött volna, felhívott Bíró Attila árkosi unitárius lelkész, hogy lenne-e kedvünk elmenni Csehétfalvára... családi szerepkörök a téma!

Volt kedvünk, elmentünk. Úgy éreztük, hogy ennél jobbkor nem is jöhetett volna ez a meghívás. A témát feldolgoztuk, s jobb volt, mint a Balaton! A táborban töltött idő alatt volt lehetőség elmélkedni a családból hozott mintákról, újra megfogalmaztuk álmainkat és félelmeinket, megneveztük szeretteinket és démonainkat. Csendben imádkoztunk, sétáltunk, ízleltük a helyi konyha házias ízeit, dézsafürdőből szemléltük a hullócsillagokat... mindeközben gyermekeink futkároztak mezítláb a zöld fűben, leveleket keresve a festéshez.

A családi szerepköröket kiselőadások, kiscsoportos beszélgetések, közös imádságok, kézműves tevékenységek, önismereti és közösségépítő játékok, filmnézés, közös éneklés, rövid séták alatt több odafigyeléssel gyakoroltuk, mint a mindennapok forgatagában.

Csehétfalva csendje, a természet kézzelfogható közelsége ideális környezetet biztosított pihenésre, ismerkedésre, olyan beszélgetésekre, amelyekre a hétköznapi mókuskerekében nincs idő vagy alkalom. Érdekes volt behallgatni mások családi történeteibe, párhuzamokat vonni, elgondolkodni egy-egy mondaton, majd egy ahával helyre tenni azt. Olyan élmény volt, mintha egy nagy színes kirakóst raktunk volna közösen, amelyhez mindenki a maga kis darabkáját illesztette hozzá.

Számbavettük családjainkat, őseinket, elmeséltük egymásnak rejtett történeteiket, s végül családfára fűztük őket. Jó volt ott lenni! Feltöltődve jöttünk el

Csehétfalváról. Mi, felnőttek is játszottunk! Hol komolyan, hol nevetve, sok-sok zenével és énekléssel. Újra megismertünk egy darabot magunkból, egy darabot azokból, akikkel egy körben ültünk.

Külön élmény volt gyermekeinket figyelni a tábor forgatagában, a pár hónapos babától a nagyobbacs-

kákig mindenki megtalálta a maga helyét, szórakozását, pajtását. Nagyobbik lányunknak, Fanninak az tetszett a legjobban a táborban, hogy a pap bácsi lányával, Orsival együtt tudtak lábujjhegyen járkálni a dézsában. Jó volt még neki, hogy a családfa lapjának szélére rajzolhatott virágokat. Kuckókat építettek az emeletes ágyakban, közösen aludtak és játszottak, kézműveskedtek, kifestöztek. Napokig mesélte még az élményeit.

Nem volt rajzfilm, nem volt bevásárlóközpont, még kocsma sem. Ott voltunk. Megérkeztünk. Testben és lélekben is. Hazaértünk a családba.

Hála és köszönet illeti a tábor szervezőit: Buzogány Csoma Istvánt és Csillát, Bíró Attilát és Annamáriát és Székely Kinga Rékát. A tábor házigazdáinak, Lőrinczi Lajos és Tünde lelkészi házaspárnak, szakácsoknak, gondnoknak ezúton is sok kitartást és örömet kívánunk a Hagyományos Székely Jövő Központ működtetéséhez.

FERENCZI Á. ORSOLYA
FERENCZI Z. SÁMUEL

Hirdetés

Az unitárius asszonyok és más érdeklődők szíves tudomására hozzuk, hogy megjelent a tavalyi jubileumi évben kiadott unitárius nők *Imák és elmélkedések* című imakönyve utánnomásban.

A könyv ára 15 lej. Igények bejelentését várjuk az alábbi telefonszámok egyikén:

Dimény Csilla UNOSZ-elnök: 0742 868 182
Asztalos Klára UNOSZ-titkár: 0740 685 087.

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő 0740 063 767

Marosvásárhely:

Pavelka Attila 0723 515 921

Sepsiszentgyörgy:

Buzogány Csoma Csilla 0742 512 574

Székelyudvarhely:

Katona Dénes 0266 213 100

Vándorharang a Vadas-tetőn

Egy kis harangot, amelyet feltételezhetően az oroszországi Zagorskban (ma: Szergijev Poszad) öntöttek, minden évben egyszer, július első szombatján haranglábra szerelnek a Vadas-tetőn, a Baróti-hegység egyik legmagasabb pontján, a Sepsiszentgyörgyöt Nagyajtával összekötő, részben korszerűsített út melletti tisztáson, majd a találkozó után visszakerül helyére az árkosai Gelei József általános iskola udvarán álló haranglábon. Ez a harangocska hívta lelki pihe-nőre egy ragyogó nyári napon, július 6-án a Vadas-hágó tetején a minden évi hagyományos unitárius találkozón tartott ünnepi istentiszteletre az összegyűlteket. Felhangzott az egybegyűlteket ajkán az *Élő Isten, egybe gyűltünk* kezdőének. Így volt ez régen is, amikor a hegység lábainál levő unitárius gyülekezetek (Árkos, Sepsikőröspatak és Kálnok Bodokkal, valamint Bölön és Nagyajta) elhatározták, hogy egy évben egyszer Isten szabad ege alatt hálát adnak a hitet és lelki erőt biztosító Fennvalónak, s lám, ezt a fogadalmat a rendszerváltás utáni időkben felújították.

Az ez évi találkozót a kálnoki egyházközség szervezte. Szabó Adél Júlia lelkész az Ézs 12,2 szavaira építette lelkeket felrázó-buzdító beszédét: „...mert erőm és éneke az Úr”. Hit nélkül nincsen teljes élet – emelte ki a lelkész, és emlékeztetett az egyház jeles előjáróira, akik anyagi áldozatokat hoztak, ha kellett, vagyont, hagyatékot testáltak azért, hogy fennmaradjon a Kárpát-hazában a 451. évébe lépő unitarizmus. Berde Mózsának arra is volt gondja, hogy a

kálnoki szegény sorsú diákokat is támogassa – emelte ki az lelkész. Soha nem volt ilyen fontos a történelmi magyar egyházak összetartó ereje, derült ki szavai-ból, hiszen a Vadason számos más magyar történelmi vallásfelekezet hívei énekelték együtt nemzeti imánkat.

„Itt, fenn, ezen a helyen mi vagyunk a vendégfogadók és a vendégek, itt vagyunk mi igazán itthon, és örvendünk, hogy éppen a Vadast választhatták elődeink lelkükből jövő módon, és nem parancsra találkozóhelyünként” – köszöntötte a jelenlevőket Kisgyörgy Sándor, Sepsikőröspatak polgármestere.

„Miként a japánoknak a Fudzszi hegy, nekünk ajándék ez a hely, a Vadas” – mélyítette el hasonlatának megtartó erejét a szóra emelkedő Török István, a Háromszék–Felsőfehéri Unitárius Egyházkör esperese. Az egyházi főtanács nevében is szólta a jelenlevőkhöz Demeter Zoltán körü felügyelő gondnok. Űtő Judit kálnoki gondnok átadta a vadasi találkozó kis vándorzászlóját Bedő Károly árkosai gondnoknak, ugyanis jövőben az árkosai egyházközség tisztje lesz a következő találkozó megszervezése. A Háromszék néptánc-együttes kisebb csoportjának művészi műsora érdemelte ki a vastapsot. A műsor része volt a résztvevő egyházközségek között nagy érdeklődésnek örvendő vetélkedő is, a babérkoszorút a bölöni fiatalok érdemelték ki. Zenei anyanyelvünkön szólalt meg és szórakoztatott a kálnoki fűvös zenekar. Számos vevőt érdekeltek a kálnoki egyházközség vásáros sátorában kínált, kiállított kézműves munkák.

KISGYÖRGY ZOLTÁN

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

A béka

Az egyik faluban a buzgó hívek nekikezdték paplakot építeni. A szomszéd községben lakott a lelkész, aki a faluba is beszolgált.

Sehogysen tetszett a papnak, hogy a hívek építkezésbe fogtak, ezért átlátogatott a faluba, s megszólított az építők közül egy embert:

– Hallja-e, János bá! Hiába építik olyan nagy garral azt a házat!

– Ugyan miért, tiszteletes úr?
– Mert ebbe a szegény faluba sohasem kapnak kendtek papot!
– Egyet se búsuljon, tiszteletes uram! Csak tó legyen, békát eleget kapunk!

(Forrás: *lövete.ro*)

SZERETETSZOLGÁLAT

Szilágy megyei kirándulás

MÁRTON EDIT

• Nyár... Kirándulás. Barátok. Jó hangulat. Kikapcsolódás. Nevetés. Általában nyaranta az ember, a sok munka ellenére, igyekszik a kikapcsolódásra is időt szakítani. Immáron hagyománnyá vált a fogyatékos-sággal élő személyeket felkaroló kolozsvári Reménység Alapítvány fiataljai körében is, hogy a szerda délutáni klubtevékenységeket egy nyári, nagy közös kirándulással koronázza meg. Megezik, hogy nem is tudjuk, a híresebb turisztikai pontokon kívül milyen sok különleges, szép hely található itthon, ahová érdemes ellátogatni.

Így történt, hogy július közepén egy tizenöt fős csapat kelt útra Kolozsvárról, hogy a Szilágy megyében található, kevésbé ismert, de annál csodálatosabb helyeket meglátogassa.

Első megállónk az Almásgalgó határában található, felszíni erózióval létrejött természetvédelmi terület, a Sárkányok kertje volt. A rétegesen elhelyezkedő agyagból, homokkőből és apró szemű konglomerátumokból álló talaj egy törésvonal mentén a völgy irányába dőlő oldal és a szelektív erózió hatására különleges formájúvá alakult. A kert alakzatai folyamatosan változnak, ma átlagosan 10-12 méter magasak. A csapat tagjai az erdei ösvényen végighaladva először madártávlatból csodálhatták meg a különös alakú tornyokat, majd a völgyben karnyújtásnyi távolságban gyönyörködhetett ezekben az ember- és állatformájú oszlopokban, amik festői összevisszaságban díszítik a kertet.

A gyönyörű látvány és kiadós reggeli után a 9 km-re fekvő Zsibóra mentünk, ahol a híres Wesselényi-kastélyt és a Vasile Fati Botanikus Kertet látogattuk meg. Elégedetten nyugtáztuk, hogy Erdély egyik legszebb barokk épületét csodálhattuk meg, amelyen nem csak barokk, hanem klasszicista építészeti elemeket is véltünk felfedezni. A kastély parkjában található botanikus kertben mintegy ötezer, a világ különböző pontjairól származó növény várt bennünket. A botanikus kert a nevét az egykori kastélyban működő

zsibói liceum biológiatanárától kapta, aki felismerte, hogy a magas dombok közé zárt terület klímája megfelelő egy botanikus kert számára, és megálmodta azt. Ma a növények mellett akvárium és vadaspark is működik a hajdani Wesselényi-birtokon, amelyet csapatunk tagjai nagy örömmel és lelkesedéssel látogattak meg.

Zsibói tartalmas és látványos ottlétünket közös ebéddel zártuk, majd hazaindulás előtt még egy, addig kevésbé ismert, nem mindennapi helyet kerestünk fel, a Mojgrád és Zsákfalva között található egykori Porolissum erődítményt, amely az ókori római város katonai táborhelye, majd később a római provincia fővárosa lett. Ma a régészek által feltárt és újjáépített erődöt, védőtornyokat, a római fürdő, templom, amfiteátrum nyomait, kövezett utakat és lakóházak maradványait tekintheti meg az érdeklődő.

Kedves Olvasók! Talán már mondanunk sem kell, hogy csodálatos napunk volt, rengeteg élménnyel, napsütéssel, nevetéssel fűszerezve. A fentieket nem azért írtuk meg, hogy irigykedjenek ránk, vagy esetleg elhencegjük, hogy micsoda helyeken jártunk, hanem csupán azért, hogy egy morzsányit megmutassunk a Reménység Alapítvány hétköznapjaiból. Azoknak a fiataloknak a hétköznapjaiból, akik reggelente segítséget igényelnek, hogy levessék a pizsamájukat, akiknek nehézkes egyedül átszaladni a friss kenyérért az üzletbe, akiket olykor méregetnek, megnéznék egy-egy vendéglőben, ha épp a hangszóróból felcsendülő dal hallatára, megfélekedezve magukról, hangsúlyosabban énekelni kezdenek. De akik bebizonyították most is, hogy ugyanolyan lelkesek és izgatottak egy közös kirándulás reggelén, mint bármelyikünk, akiknél jobban talán nem értékeli senki a természet ajándékait és szépségeit, és akiknek mosolya a legőszintebb köszönetet és hálát fejezi ki, egy nap után is. Köszönet az együtt töltött pillanatokért, a szervezők munkájáért, és értük, akikért érdemes volt mindezt megvalósítani!

Alkalmi szociális szálláslehetőség

A Gondviselés Segélyszervezet és az érintett egyház-községek hét erdélyi városban ingyenes szálláshelyet biztosítanak rászoruló betegeknek és/vagy kísérőiknek, akik műtétre, egészségügyi vizsgálatra vagy kezelésre érkeznek.

Az alkalmi igénylésekkel a következő személyekhez lehet fordulni:

- **Kolozsvár:** Vagyas Attila (0740 133 027);
- **Marosvásárhely:** Kiss Matild (0365 449 315);
- **Brassó:** Kádár Gábor (0743 576 524);
- **Sepsiszentgyörgy:** Pavelka Éva (0724 095 999);
- **Csikszereda:** Solymosi Alpár (0742 153 716);
- **Székelyudvarhely:** Simó Sándor (0744 299 238);
- **Dicsőszentmárton:** Szentgyörgyi Sándor (0742 185 443).

Színház másképp

A Kolozsvári Állami Magyar Színház a 2017/2018-as évadban is folytatta az edukatív színházi különóráját, az *ESziK vagy isszák?* programot, amelyben a kolozsvári iskolások, valamint Kolozsvár környéki települések diákjai vehettek részt. A program lényege, hogy a diákok az osztályfőnöki órákon őket érintő témákról egy-egy színházi előadás tükrében játszanak és beszélgessenek. A Theater In Education (TIE) program lényegében nyugaton nagyon elterjedt fejlesztési módszer, amelynek sok formája van. A kolozsvári színház a budapesti Katona József Színház mintájára egy felkészítő és egy feldolgozó foglalkozást szervez az előadás köré. A felkészítőn játékos, dramatikus elemek segítségével ráhangolódhattak az előadásra, és elmélyülhettek egy általuk kiválasztott témakörben, a feldolgozón pedig a látott előadás kapcsán gondolták újra a felkészítőn már felvetett témát. Az osztályfoglalkozásokra a pedagógus is hivatalos, hiszen az osztályfőnök ilyen „más”, látszólag kötetlen keretben látva a diákokat, azok szerepjátékát, reakcióit és megosztott gondolatait – jobban megismeri és megérti őket. A színházi előadáshoz rendelt témát ajánlhatja maga az osztályfőnök/pedagógus, vagy pedig a színház edukatív szakemberei egy egész tematikus listából kínálnak választási lehetőséget. A színházi előadásokhoz rendelt témák lényegében az oktatási minisztérium által az osziórák számára javasolt témákból rendelődött az előadásokhoz, és ilyen témákat találunk közöttük: énközpontúság vagy csapatszellem, digitális világ és élet, befolyásolhatóság, hiszékenység, szorongás, kommunikációs korlátok és lehetőségek, generációk közti párbeszéd, értékek stb. A témafeldolgozás során a dramatizálás által különböző szerepeket/élethelyzeteket próbálhatnak ki a diákok, amely által jobban megismerhették önmagukat és társaikat, ugyanakkor a színházi előadáshoz is kreatívan és tudatosabban viszonyulhattak.

A János Zsigmond Unitárius Kollégium néhány osztálya is részt vett az edukatív tevékenységeken.

Kozma Gabriella, az V. A osztályfőnöke is részt vett osztályával a színházi különórakon: „A program célja olyan kérdések, tartalmak, érzelmek megbeszélése, eljátszása volt, amelyek Molière *Az úrhatnám polgár* című előadása kapcsán merülhetnek fel. Több javaslat közül az énközpontúság és csapatszellem témakört járták körül a diákok két játékalapú foglalkozáson, hiszen bármely osztály legmeghatározóbb teljesítményének számít, ha tagjai közösségként tudnak együtt létezni. A felkészítő és feldolgozó különóra játékosan, irányítva, de mégis szabadon teremtett lehetőséget arra, hogy a tanulók saját érzéseikre, élményeikre, észrevételeikre összpontosítsanak. Kellemes tapasztalat volt a többség számára, hiszen a foglalkozás jó, oldott hangulatot eredményezett, mindenki kibontakozhatott, ugyanis nem voltak jó vagy rossz válaszok, kötelező feladatok, megszűnt a hagyományos tanár-diák, felnőtt-gyerek viszony. A játékok segítségével sikerült megszólítani a diákokat, és kölcsönös érdeklődést kelteni a tanulóknak, mind a téma, mind az előadás, mind egymás eljátszott jelenetei iránt, olyannyira, hogy mindenki lelkesen, önkéntesen kapcsolódott be a különböző tevékenységekbe.

Maga az előadás megosztó volt, hiszen néhány tanulónak, pedagógusnak rendkívül tetszett, mások zavarosnak, de főként korhatárkarikásnak minősítették. Kétségkívül található a színdarabban két-három nehezebben megemészthető, erőteljesen a testiséget hangsúlyozó jelenet, amelyek feldolgozása nem kis feladat egy ötödikes számára. A koreográfia, a látvány, a zene, a történet kortárs közegbe való áthelyezése azonban rendkívüli, fantasztikus hangulatot teremt, és mosolyt csal a gyerekek arcára.” Az edukatív program az előadások minőségén ugyan nem tud változtatni, de nagymértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a nézők megértsék a látottakat, és azt, hogy külön-külön milyen személyes kapcsolódási pontjaik vannak egy-egy témához és a közösen megnézett produkcióhoz. Az *ESziK vagy isszák?* minden évadban felnőttekkel is dolgozik: színházat kínál, de másképpen.

KERESZTES POLIXÉNIA

IFJÚSÁGI OLDAL

Tündérvölgyi konferencia

• A magyar unitárius ifjúság és más felekezetű, szabadelvűen vallásos fiatalok ifjúsági szervezeteként működő Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet július 12–14. között a Maros megyei Jobbágyfalván, a Tündér Ilona völgyében szervezte meg a hosszú múltra visszatekintő, egyik nagy nyári rendezvényét, a 43. Unitárius Ifjúsági Konferenciát. A rendezvény célcsoportja a fiatal felnőtt korosztály, valamint az ODFIE

helyi egyleteinek képviselőiben a 17. életévüket betöltött egyletes fiatalok voltak, rajtuk kívül a központi szervezőcsapat tagjaiként közel 120 fiatal vett részt. A konferencia a következő programrészekből állt: istentiszteletek, áhítatok, előadások, humorest, sörkóstoló, valamint szórakoztató programrészek.

A konferencia munkálatainak összegzéseként az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé.

Az 1928–1939 között, majd 1991 óta rendszeresen megszervezett unitárius ifjúsági konferenciák elsődleges célja, hogy az egyletes öntudatot erősítse, valamint egy adott téma köré épülő előadás-sorozattal szélesítse a fiatalok látókörét. Az idei évben a konferencia témájaként az *útadó* fogalmát határoztuk meg. A rendezvény programpontjai e témához igazodtak. Az *útadó* témának értelmezésünkben három jelentése van: egyik jelentése azokra az életünk folyamán bekövetkezett nehézségekre vonatkozik, amelyek segítenek valakivé válni. A másik jelentése azokra a személyekre vonatkozik, akik köztünk élnek, és akiknek élettörténete példa lehet a mindenkori fiatalok számára. A harmadik jelentése a nagybetűs utat adó, akivel minden *útadónk* összefonódott, az Isten.

A rendezvény megnyitóján Szabó Csengele hódmezővásárhelyi lelkész tartott istentiszteletet, ezt követte egy korosztályokra bontott kiscsoportos beszélgetés, a napot György Botond (Borzont) humorestje zárta.

A szombati nap nyitómomentumaként Horváth Réka és Mátéfi Ágota központi egylettagok tartottak áhítatot. Ezt követően egy hét előadásból álló sorozat következett, amelyen egykori és jelenlegi egyletesek mutatták be élettörténetük szépségeit és viszontagságait egyaránt. Mindannyian arról beszéltek, hogy milyen *útadókat* fizettek be eddigi életük során, ebben ki, kik adtak útba igazítást számukra, így váltak a résztvevők *útadóivá*, *útmutatóivá*. Az előadás-sorozatban a következő személyek élettörténetébe hallgathattunk bele:

Rácz Mária (lelkész, vallásanár, Kolozsvár) megfogalmazta, hogy az *útadónak* lehet egy önként vállalt formája is, amely abban mutatkozik meg, hogy a saját időnket és a saját képességeinket feltételek nélkül osszuk meg közösségeinkkel.

Gagyfi Réka (az Erdélyi Ifjúsági Egyesület programfelelőse, Székelykeresztúr) megfogalmazta a maga derűs hozzáállásával, hogy a nehézségek részei ugyan életünknek, de a közösség ereje a legnagyobb *útadónk* lehet személyiségünk formálásában.

Isztojka Máté (egyetemi hallgató, Kolozsvár/Szent-ábrahám) megfogalmazta és közösségünkben való

jelenléte által folyamatosan bizonyítja, hogy függetlenül attól, hogy kik vagyunk és honnan jövünk, lehetőségünk van ajándékként is felfogni a befizetett *útadóinkat*, és azáltal új világot teremteni önmagunknak.

Boldizsár Beáta és Vagyas Attila (lelkészházaspár, Kolozsvár) megfogalmazták, hogy az elénk állított korlátok, akadályok és környezetünk elvárásai miatt nem adhatjuk fel önmagunkat. Tüllépve az akadályokat juthatunk el oda, hogy a kihívásokra áldásként tekintsünk.

Matók Dóra (designer, Coventry/Jászboldogháza) megfogalmazta, hogy abban az esetben, ha tudatában vagyunk annak, hogy mi felé indulunk, akkor máris elfogadható a befizetett *útadó*, ugyanis egy magasabb cél érdekében megéri áldozatokat és nagy döntéseket hozni.

Tálas Ferenc (pedagógus, Marosvásárhely) szerint a megfelelő önvizsgálat, értékelés *útadó* lehet mindennapi munkánk nehézségében, csak vigyáznunk kell, hogy ez ne alakuljon át önvádaskodássá. Tanította, ha legalább egy gyöngyszemet sikerült kihalásznunk, megérte befizetni a nehézségek adóit.

Popa Ilona (az ODFIE elnöke, Tusványos-főszervező, Kolozsvár) megfogalmazta, a legfontosabb, hogy mindenki a maga álmát tegye valósággá saját életében úgy, hogy közben a nehézségek közepette ne gondolkodjon a miérteken, hanem a fönixmadárhoz hasonlóan folyamatosan szülessen újjá, esélyt adva a kínáló lehetőségeknek.

Az előadás-sorozatot Nagy Norbert (teológiai hallgató, Marosvásárhely) összegezte. Elmondta, hogy ez a közösség, illetve az ehhez tartozó egykori egyletes lelkészek jelentették számára az *útadót*, valamint beszélt a nagybetűs *útadóról*. Ezt követően a résztvevők kötetlen beszélgetést folytathattak az előadókkal.

A délután folyamán választható tevékenységekre került sor: vezetett ima Tőkés Bencze Zsuzsanna (lelkész, Gyergyószentmiklós) irányításával, kézműves tevékenység Kelemen Vera (Marosvásárhely) vezetésével, hennázás Józsa Eszterrel (egyházközi képviselő, Torda), valamint sporttevékenység az érdeklődők számára. Majd sörkóstolón vehettek részt a jelenlévők. A szombat estét gitárest fűszerezte, amelyet éjszakai áhítat követett Antonya Ilona (teológiai hallgató, Székelyudvarhely) vezetésével.

A vasárnap délelőtti záró istentiszteletet Magyar Zita Emese (Kolozsvár/Szentháromság) és Nagy Norbert (Marosvásárhely) teológiai hallgatók tartották. Ezt követően a Tündér Ilona-völgyi kopjafán az ifjak elhelyezték a 43. konferenciára emlékeztető plakettet, majd Lőrinczi Alpár (Csekefalva) teológiai hallgató mondott alkalmi egyházi beszédet. Isten áldása legyen a konferencia résztvevőin, támogatóin és kivitelezőin egyaránt!

EGYHÁZUNK HÍREI

• **Július 4-én ülésezett a Főgondnokok és Felügyelőgondnokok Kollégiuma Kolozsváron,** az Egyházi Kéviselő Tanács üléstermében. A megbeszélés alkalmával a felügyelőgondnokok kiértékeltek az idei egyházköri gondnok-presbiteri értekezletet, beszámoltak az egyházköröket érintő általános dolgokról, illetve megfogalmazták a jövőre néző közös egyházépítő javaslataikat.

• **Július 4-én megalakult a Vallásszabadság Egyesület Kolozsváron, a Vallásszabadság Házában.** A Magyar Unitárius Egyház által kezdeményezett, önálló jogi személyiséggel rendelkező egyházi szakmai szervezet rendeltetése, hogy jogi és ügyviteli keretet biztosítson a Vallásszabadság Háza egyházi, kulturális és közösségi te-reiben, egyházi múzeumában és a Valláskutató Intézetében megvalósuló tevékenységekhez. Az alakuló ülésen megválasztották az egyesület héttagú elnökségét a 2019–2022 közötti időszakra: elnök Farkas Emőd, alelnök Kovács István, elnökségi tagok Bálint Benczédi Ferenc, Elekes Botond, Gyerő Dávid, Rácz Norbert Zsolt és Rűsz-Fogarasi Enikő, Kardos Zsuzsanna pénzügyi felügyelő.

• **Július 5-én ülésezett a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa,** amely a Vallásszabadság Egyesületet belső egyházi szakmai szervezetnek ismerte el.

• **Július 13-án Déván ért véget a Vallásszabadság Lovas Záródoklat.** A résztvevők július 7-én, János Zsigmond fejedelem születésnapján indultak el a székelyderzsi vártemplom udvaráról, hogy lóháton járják be Erdély történelmi tájait, miközben a több évszázados nemzeti és felekezeti együttélés előtt tisztelegtek. A záródoklat végállomásán a lovasok fejet hajtottak Dávid Ferenc emléke előtt.

• **Július 23–28. között a Tusnádfürdőn zajló Tusványos nyári szabadegyetemen egyházunk idén is képviseltette magát.** Az 1568 elnevezésű sátor színes programjai és előadásai a harminc évvel ezelőtti kommunizmus elleni forradalomról emlékeztek meg

Egyházköri hírek

• Kolozs-Tordai Egyházkör

Július 21-én egyházközségi napot tartottak Kövenden. Az esemény istentisztelettel kezdődött az unitárius templomban, majd bemutatták az egyházközség történetét, beszélgettek a gyülekezet jelenéről, és összegezték az elmúlt fél év munkáját. Az alkalmon volt közeled, gyerek- és felnőttfoglalkozások.

• Küküllői Egyházkör

Július 20-án Ádámoson került sor a VI. Küküllői Egyházköri Találkozóra. Az esemény szabadtéri istentisztelettel kezdődött. Kulturális műsor, gyermek- és felnőttfoglalkozások várták az érdeklődőket.

• Marosi Egyházkör

Július 6-án Magyarzsákodon öku-menikus ünnepi istentiszteleten került sor a helyi művelődési otthon névtáblájának leleplezésére és felszentelésére. A magyarzsákodi származású *Hegedűs Sándor újságíró, politikus nevét vette fel a művelődési otthon,* aki a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt. 2017-ben a magyarzsákodi unitárius parókia udvarán emlékpark kialakításával és emlékszoba berendezésével tisztelgett a gyülekezet Hegedűs Sándor emléke előtt.

• Magyarországi Egyházkerület

Június 22-én a magyarországi egyházkerület és a Budapesti Unitárius Egyházközség szervezésében sor került *Kászoni-Kövendi József* püspöki helynök *Megvan az ideje a megőrzésnek* című könyvének bemutatójára és Hajdú József *Épített unitárius örökségünk* című fotóki-

állításának megnyitójára a Nagy Ignác utcai gyülekezeti teremben. A könyvbemutatón köszöntőt mondott dr. Czire Szabolcs budapesti lelkész, teológiai tanár, a kötet kiadását dr. Rokolya Gábor, a kötet szerkesztője ismertette, a könyvet Kriza János miskolci lelkész mutatta be, a szerzőről Zoltán Csaba, a budapesti egyházközség presbitere, volt gondnoka beszélt. A kiállítást dr. Rokolya Gábor nyitotta meg. A rendezvényen fellépett Bucsi Annamária énekes és Mészáros Nóra zongoraművész.

Halottunk

Bencző Dénes ny. lelkész életének 90., özvegységének 20. esztendejében, június 27-én hunyt el. Homoródmáson született 1929. november 29-én. 1941–1944 között Miskolcon tanult ösztöndíjjal. 1950-ben érettségizett Székelyudvarhelyen. Felsőfokú tanulmányait az Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán kezdte az 1950–1951-es tanévben, 1954-ben megkezdte a gyakorló évét a lupény-vulkáni egyházközségben. 1955-ben lelkészképesítő vizsgát tett. 1956. május 1. és 1999. október 1. között szülőfaluja lelkészeként szolgált. 1957 decemberében vette feleségül Salamon Terézia lupényi tanítónőt, két leánygyermekük született, Erika és Piroksa.

1991–1996 között a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör esperese volt. Hivatásgyakorlása során mindvégig nemzete és népe iránt elköteleződve munkálkodott. Négy kötete jelent meg. 2018. március 22-én megkapta a Magyar Arany Érdemkeresztet az erdélyi magyarság körében példaértékűen végzett munkájáért.

2019. június 29-én helyezték örök nyugalomra a homoródmási temető kertben, a szertartást dr. Tódor Csaba székelykeresztúri, Szász Ferenc brassói és Nagy László marosvásárhelyi lelkész végezte. Pihenése legyen csendes.

MEGHÍVÓ

A Magyar Unitárius Egyház szeretettel meghívja Dávid Ferenc teljes alakos szobrának avatóünnepségére, amely alkalmi istentisztelettel kezdődik folyó év augusztus 17-én, szombaton 12 órától a kolozsvár-belvárosi unitárius templomban (1989. december 21., azaz Kossuth Lajos utca 9. szám).

Gergely Zoltán szobrászművész alkotásával egyházunk szülővárosában kíván emléket állítani Dávid Ferencnek, Erdély nagy reformátorának, az unitárius egyház első püspökének.

Reméljük, hogy e kiemelt ünnepi alkalommal Önt is vendégül láthatjuk!

Bálint Benczédi Ferenc
püspök

Farkas Emőd
főgondnok

Ráczy Norbert Zsolt
a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius
Egyházközség lelkésze

					Formálódó	Leonardo da Vinci festménye	Félszeg!	Ókori nép volt	Japán autómárka	Kálium vegyjele	United States	Kelmét készít		Bródy Sándor műve
														
					Bródy Sándor színműve								Észak	Üzletben van
					Tekergés					A beszéd szerve Török méltóság				
					Antonov repülőgépe		Mértani test Zötykölődés				Magyar vezér volt Belga autójel			
					Felső végtag			Ló-csemege A milliárdod-rész szava					... Bence (Nyírő) Szereti a bort	
	Bródy Sándor elbeszélése	Regényszerző	Élményben részesül	Régimódi	Lengyel könnyűlovasság						Csernátón vára Középen ontó!			
Bródy Sándor erkölcsrajza					Sugár				Ókori Amerikai város					
Nincs benne semmi					Lopakodó Földre gyűr					A Nílus forrástava Női név				
Biztat					Humoros történet Liter						Éneklő szó Gramm			Bródy Sándor színjátéka
Német autójel		Ennivaló Te, nyomtétósan				A ház közepe! Félcént!		Afriai állam Szül az állat						
Vendéglőben olvassuk					Erdélyi kritikus Francia zeneszerző						A madarak királya Arra a helyre			
Rag, a -ra párja			Rossz ló Török város				Házbérlő Penzli						A tűz széle! Vércsoport	
Fohász				Skálahang Országgyűlés színhelye		Tova Görög betű			Versműfaj Tőszámnev					Kérdő hang Germán főisten
Magyar nyelvész (János) Fluor				Rhode Island College Eme párja				Névmás Ír terror-szervezet		Gárdonyi színműve Becézett Adám				
												Ám Skálahang		
Életbe léptetés Milliárdod méter									Mérgesít Nitrogén vegyjele					
Bródy Sándor színműve					Bródy Sándor színműve									

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Liker Henrietta, Szombafalvi Etelka (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella
Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie
1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Barangoló Isten országában

Kedves gyerekek!

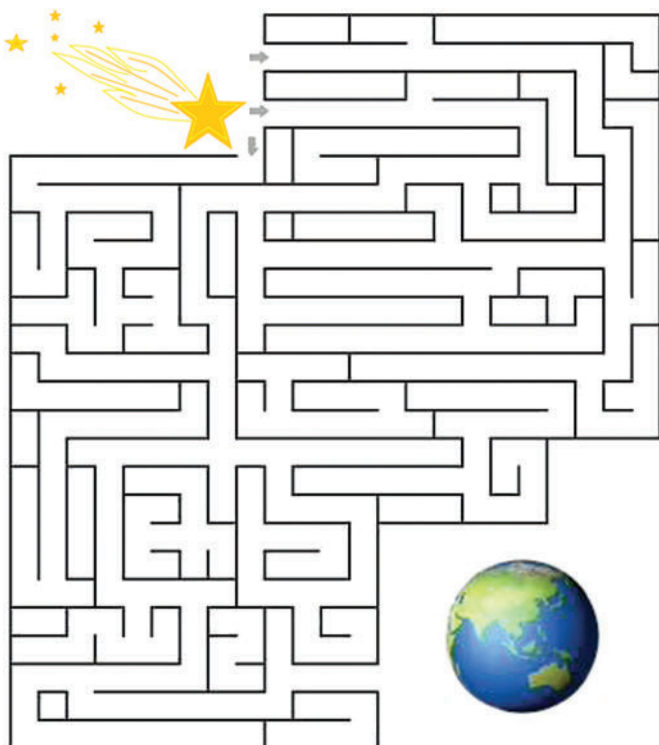
Tudom, programdús, de azért pihentető és többnyire házfeladat-mentes heteket éltek át. Remélem, egy-két jó mese, regény jól szórakoztat benneteket a táborok izgalmai után. Például a színes ceruzáról szóló, amelynek befejezését majd a következő hónapban olvashatjátok el.

Tudnotok kell, hogy augusztusban van a legtöbb hullócsillag. A hullócsillagokat a tudósok meteoroknak nevezik: az űrben kisebb kövek, kisbolygók, üstökösök keringenek, amelyek akkor, amikor belépnek bolygónk légkörébe, felizzanak, ezt látjuk mi hullócsillagnak.

A hullócsillagokhoz egy szokás is kötődik: ha akkor kívánunk valamit, amikor megpillantunk egyet, a kívánságunk teljesülni fog.

Csodáljátok meg esténként az eget, nézzetek meg pár napfelkeltét, szedjétek le néhány csokorra való virágot szeretteiteknek, és töltekezzetek a nyár melegével, zamataival! Vigyázzatok magatokra, egymásra táborok, játszások alkalmával, és nevessetek sokat!

A hullócsillagokhoz kapcsolódik a következő feladat is: segítsd az augusztusi hullócsillagot a Föld felé vezető útvonalon haladni!

A színes ceruza meséje

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy háromszínű ceruza. Nagyon érdekes ceruza volt, hiszen egyszerre tudott sárgát, kéket és piros színt festeni. De hiába volt ilyen különleges, a gyerekek alig használták. Mindig kisebb testvéreit vették a kezükbe, melyek külön-külön színezték sárgát, kéket vagy pirosat.

Látta is ez a ceruza, amely sokkal nagyobb, vastagabb volt, mint a többi, hogy a gyerekek milyen szép dolgokat színeznek: piros labdát, kék léggömböt, sárga virágot, de felhőt, napocsát, sőt még tüzet is.

A gyerekek mindig vigyáztak a ceruzák hegyére, bár néha mégis kitört egy-egy, és újra kellett hegyezni. Hogy ez milyen érzés, a vastag, háromszínű ceruza soha nem érezhette, mert az ő hegyét senki nem törte ki. Búsult is ezért, hiszen mindig ott kellett gubbasztania a ceruzás dobozban, egyedül.

Történt egyszer, hogy az oviban nagy rajzversenyt szerveztek. Izgatott volt mindenki, a gyerekek, az óvónéni, de a ceruzák is. Elkezdtek zörögni a dobozban, ki-ki mondta a magáét.

– Engem fognak a legtöbben használni – mondta a piros ceruza, – nézzétek csak meg! Helyes vagyok, új vagyok, és sok mindent tudok színezni, főleg virágokat.

– Engem még többen – mondta hangosan, szinte kiabálva a kék ceruza, – én felhőt, folyót, tavat, tengert színezek, de sok-sok virágot is!

– Én nagyon boldog vagyok, mert én is színezek virágokat, mint ti, de színezni fogom mindenik piros vagy kék virágot is, hiszen a belsejéből gyűjti a méhecske a virágot és azt a gyerekek mindig sárgára festik! De színezni fogom a napocsát is, mely az éltető meleget adja, hogy a virágok kibújjanak a földből, és fejlődve csodás színbe pompázzanak!

A többi szín is gondolkodni kezdett, vajon őket előveszik-e a gyerekek. Abban megegyeztek, hogy a zöldet sokan kézbe veszik majd, de szürkével, barnával vagy feketével is fog színezni sok gyerek. Mindenki várta, hogy az óvónéni elmagyarázza, hogyan kell szépen, ügyesen, csendben, egymásra vigyázva rajzolni és majd elmesélni, mit rajzoltak

Az óvónéni elmondta a gyerekeknek a hasznos tanácsokat, majd ki-ki hozzáfogott rajzolni.

SPÁDA-VERESS ILDIKÓ

(Folytatás következő számunkban.)

Éneklünk az Úrnak

• Az unitárius egyház megalakulásának 450 éves évfordulója alkalmából a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete elindította *A vallásszabadság éve* című könyvsorozatát, amelynek első darabja Hevesi Andrea „...velünk együtt énekeljenek és imádkozzanak az Úrnak”. A 17. századi unitárius gyülekezeti ének c. kötete. A szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár munkatársa doktori disszertációját dolgozta át e kemény borítós, 281 oldalas számláló könyvvé, amely az egyházkerületünk és a Szegedi Tudományegyetem Magyar Irodalmi Tanszékének gondozásában jelent meg Budapesten, mint az *Adattár XVI–XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez* c. sorozat 38. munkája, mondanunk sem kell, a jubileumi évben. Az egyedi borítóterv és a grafikák – nemcsak e kötet, hanem a sorozat további darabjai esetében is – Jánosi Andréát dicsérik.

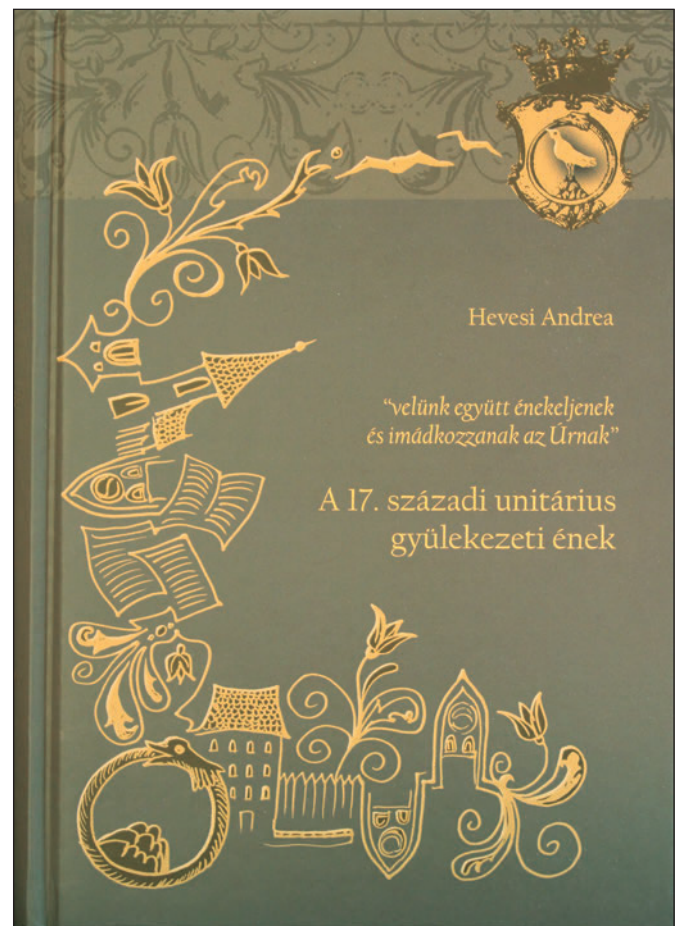
Kezdjük a könyvvel való ismerkedésünket a végétől! A CD-melléklet azok számára nyújt segítséget, akik szeretnék adattárszerűen összegyűjtve látni és használni az unitárius énekeskönyvekben fennmaradt gyülekezeti énekeinket. A pdf formátumú adattár tartalmazza az énekek szövegét, azonosítóját, amennyiben ismert, a szerzőt és a keletkezés korát, a kéziratos és a nyomtatott forrásokat, sőt a jegyzetekből azt is megtudhatjuk, hogy az adott énekszöveg melyik kiadványban és milyen szövegvariánssal jelent meg. A kötet képmellékletei a 17. századi unitárius gyülekezeti énekeskönyvek címlapjairól, kéziratos kódexekben fennmaradt unitárius zsoltárokról készültek, így a könyvtárak és unitárius egyházi kultúránk féltett értékeit az Olvasók is tanulmányozhatják. Bizony, különleges élmény szembenézni múltunk fennmaradt emlékeivel, még ha csak felvételtől is. Ha kicsit jobban nekiveselkedünk, a nyomtatott címlapokat, zsoltárrészleteket különösebb erőfeszítés nélkül betűzhetjük ki. Gondolatban talán megelevenedik előttünk egy régi nyomda, olyanszerű, amelyet Heltai Gáspár vagy Kmita Andrásné Wilhelm Krisztina üzemeltethetett, tán látjuk is a betűket a kézirat szerint rendező nyomdászt. Tán azt is látjuk, amint a gyülekezeti énekeket másolja a kódexíró lelkész vagy egyházi ember. Karcsú, ívelt betűik, a fekete tinta is elárulja titkát: az áhítat szavait őrzik mindmáig. A másolók közösségükért, Isten dicsőségére tették, amit tettek, úgy dolgoztak jelenükért, gyülekezetük jövőjéért, hogy tán bennünk is, az igen kései utódokban is reménykedtek. Nem ismerjük arcukat, de munkájuk

nyomán felismerni véljük arcunkon az ő arcuk reménységárcát és bánatbarázdáit.

Hevesi Andrea könyvét olvasva szinte hallani véljük a majd fél évezredes gyülekezeti énekeket, istencsereket, megtudjuk, hogy a dallamoknak és a szövegeknek (de még a címeknek, nótajelzéseknek is!) története van, hogy ezek a gyülekezet ajkán, az úzusban miként s miért változhattak (bizony, nagyon más világ lehetett a 17. század, amikor csak igen keveseknek adatott meg az a kiváltság, hogy énekeskönyvet, kottát, szöveget birtokolhassanak, így nem hagyatkozhattak másra, mint emlékezőtehetségükre, ami, mint azt tapasztaljuk mi magunk is, néha-néha megcsal), talán olyan neveket fedezhetünk fel a kötet lapjain, akik mai énekeskönyvünkéből is visszaköszönnek – ilyen például Thordai János.

Ajánljuk a kötetet minden kedves Olvasónak, aki érdeklődik a gyülekezeti éneklés, a régi magyar irodalom és nem utolsósorban unitárius múltja iránt.

U. K.

Bodor Lídia Emese lelkész (Medgyes), **Ferenczi Á. Orsolya** fogorvos (Árkos), **Ferenczi Z. Sámuel** építőmérnök (Árkos), **Gálfalvi Gábor** ny. igazgató-tanító (Alsóboldogfalva), **Keresztes Polixénia** pszichológus (Kolozsvár), **Kis István László** gondnok, betegápoló (Désfalva), **Kisgyörgy Zoltán** újságíró (Sepsiszentgyörgy), **Márton Edit**, a Gondviselés Segélyszervezet önkéntese (Kolozsvár), **Mikó Ferenc** lelkész (Tarcsafalva), **Molnár-Kis Sándor** keblitanácsos, tanár (Désfalva), **Pavelka Attila** kórházlelkész (Marosvásárhely), **Spáda-Veress Ildikó** tanító (Hajdúszoboszló), **Szabó László** lelkész (Szind), **Tatár Ágnes Tekla** teológiai hallgató (Barót-Kolozsvár)